

**ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΠΕΙΡΑΙΩΣ
ΤΜΗΜΑ ΤΡΑΠΕΖΙΚΗΣ ΚΑΙ ΧΡΗΜΑΤΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ
ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΗΣ
ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΣΤΗΝ ΧΡΗΜΑΤΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ
ΑΝΑΛΥΣΗ ΓΙΑ ΣΤΕΛΕΧΗ**

Θέμα Διατριβής:

“Πιστωτικός Κίνδυνος και η Συμφωνία της Βασιλείας II”

Επιβλέπων καθηγητής:

Γ. Σκιαδόπουλος

ΜΗΤΡΟΠΟΥΛΟΥ ΧΡΙΣΤΙΝΑ, Α.Μ.: ΜΧΑΝ 0385

ΠΕΙΡΑΙΑΣ, Μάρτιος 2006

Στη μνήμη της μητέρας μου...

Πρόλογος:

Για τη συγγραφή της διπλωματικής μου διατριβής οφείλω να ευχαριστήσω καθ' αρχήν την οικογένειά μου που μου συμπαραστάθηκε με κάθε τρόπο καθ' όλη τη διάρκεια των σπουδών μου. Χωρίς τη δική τους παρουσία ίσως μην είχα κατορθώσει να ολοκληρώσω αυτή την προσπάθεια...

Επίσης, θέλω να ευχαριστήσω τους καθηγητές μου που στα δύο χρόνια φοίτησης στο μεταπτυχιακό πρόγραμμα στη «Χρηματοοικονομική Ανάλυση» έκαναν ό,τι καλύτερο μπορούσαν για να μας μεταδώσουν τις απαραίτητες γνώσεις αλλά και να μας διδάξουν την αναλυτική σκέψη. Καθένας από αυτούς έχει συμβάλει με τον τρόπο του στη διαμόρφωση της σημερινής μας προσωπικότητας.

Τέλος, θέλω να ευχαριστήσω τους κ.κ. Ε. Τσιριτάκη, Α. Μπένο και Γ. Σκιαδόπουλο για την πολύτιμη βοήθειά τους στην διεκπεραίωση αυτής της διατριβής καθώς συνέβαλλαν σημαντικά στη συλλογή του υλικού και την τελική διαμόρφωσή του. Βέβαια, δεν χρειάζεται να πω πως τυχόν λάθη ή παραλήψεις βαρύνουν αποκλειστικά εμένα.

Ευχαριστώ.

Περιεχόμενα:

<u>Πρόλογος:</u>	<u>3</u>
<u>Εισαγωγή</u>	<u>5</u>
E.1. Ο στόχος των τραπεζών:	6
<u>Κεφάλαιο 1^ο: Είδη κινδύνων</u>	<u>8</u>
1.1. Πιστωτικός κίνδυνος:	8
1.2. Κίνδυνος ρευστότητας:	9
1.3. Κίνδυνος επιτοκίου:	10
1.4. Κίνδυνος αγοράς:	11
1.5. Συναλλαγματικός κίνδυνος:	11
1.6. Κίνδυνος φερεγγυότητας:	12
1.7. Λειτουργικός κίνδυνος:	12
1.8. Συμπεράσματα:	13
<u>Κεφάλαιο 2^ο: Πιστωτικός κίνδυνος</u>	<u>14</u>
2.1. Έννοια πιστωτικού κινδύνου:	14
2.1.1. Default risk:	15
2.1.2. Exposure risk:	16
2.1.3. Recovery risk:	16
2.2. Χρησιμότητα πιστωτικού κινδύνου:	17
<u>Κεφάλαιο 3^ο: Η Συμφωνία της Βασιλείας</u>	<u>19</u>
3.1. Οι τρεις πυλώνες της Συμφωνίας της Βασιλείας:	20
<u>Κεφάλαιο 4ο: Μέτρηση πιστωτικού κινδύνου</u>	<u>22</u>
4.1. Τυποποιημένη προσέγγιση (Standardized Approach):	23
4.1.1. Στάθμιση ανάλογα με τον κίνδυνο:	24
4.1.2. Κανονιστικές διατάξεις εφαρμογής:	29
4.1.3. Μειώσεις πιστωτικού κινδύνου (credit risk mitigation):	30
4.2. Προσέγγιση εσωτερικής αξιολόγησης (Internal Ratings-Based Approach – IRB):	39
4.2.1. Κατηγορίες απαιτήσεων:	39
4.2.2. Κανόνες χειρισμού απαιτήσεων από επιχειρήσεις, κυβερνήσεις και τράπεζες:	44
4.2.3. Κανόνες χειρισμού απαιτήσεων λιανικής:	48
4.2.4. Κανόνες χειρισμού δικαιωμάτων (equity exposures):	49
4.2.5. Χειρισμός αναμενόμενων ζημιών και προβλέψεων:	51
4.2.6. Ελάχιστες απαιτήσεις της προσέγγισης εσωτερικής αξιολόγησης:	52
<u>Κεφάλαιο 5^ο: Σύγκριση μεθόδων – Συμπεράσματα</u>	<u>53</u>
<u>Βιβλιογραφία</u>	<u>55</u>

Εισαγωγή

Στη σύγχρονη εποχή, είναι ιδιαίτερα ανεπτυγμένος ο ρόλος των τραπεζών και των χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων γενικότερα. Αυτό οφείλεται στην αύξηση αφ' ενός της κατανάλωσης από πλευράς των νοικοκυριών και αφ' ετέρου των νέων επενδυτικών ευκαιριών που διαρκώς προκύπτουν για τις επιχειρήσεις. Επιπλέον, έχει αυξηθεί σημαντικά το διεθνές εμπόριο γεγονός που δημιουργεί νέες εργασίες και τομείς δραστηριοποίησης για τις τράπεζες.

Όταν ξεκίνησε η λειτουργία των τραπεζών είχαν πολύ περιορισμένα αντικείμενα. Ασχολούνταν μόνο με την φύλαξη των χρημάτων των καταθετών τους και τα κέρδη τους προέρχονταν από τα ποσά που εισέπρατταν από τους πελάτες τους για την εργασία αυτή. Με την πάροδο των χρόνων όμως οι ορίζοντές τους διευρύνθηκαν και έτσι, σήμερα, καλύπτουν σχεδόν κάθε πιθανή ανάγκη των οικονομικών μονάδων.

Στα πλαίσια αυτά, οι τράπεζες, πέραν του παραδοσιακού τους ρόλου ως φύλακες των αποταμιεύσεων ιδιωτών και επιχειρήσεων, διενεργούν διαμεσολαβητικές εργασίες για τις οικονομικές μονάδες – πελάτες τους, διευκολύνουν το εξωτερικό εμπόριο με την προσφορά στους πελάτες τους συναλλάγματος, χορηγούν δάνεια καθώς και πλήθος άλλων προϊόντων, όπως πιστωτικές κάρτες, leasing, ασφάλειες κ.α. Αυτή η αλλαγή στη λειτουργία των τραπεζών σηματοδότησε νέες εισροές γι' αυτές αλλά και κινδύνους οι οποίοι απορρέουν από το νέο τους ρόλο.

Συνεπώς, προκύπτει πλέον μία επιτακτική ανάγκη από πλευράς των τραπεζών να διασφαλίσουν τα συμφέροντά τους έναντι των νέων αυξανόμενων κινδύνων που καλούνται να αναλάβουν. Για το σκοπό αυτό θα πρέπει αρχικά να εντοπιστούν οι πηγές κινδύνου και στη συνέχεια να μετρηθεί ο κάθε φορά αναλαμβανόμενος κίνδυνος, να κοστολογηθεί και να παρθούν τα κατάλληλα μέτρα για την αντιμετώπιση ή τον περιορισμό του.

Συναφείς κινδύνους αντιμετωπίζουν και τα υπόλοιπα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα, οι ασφαλιστικές εταιρείες, οι εταιρείες παροχής πιστωτικών καρτών, οι εταιρείες διαχείρισης αμοιβαίων κεφαλαίων κ.α. Συνήθως όμως, είναι πιο περιορισμένοι καθώς έχουν μικρότερο όγκο εργασιών και ασχολούνται με πιο συγκεκριμένες δραστηριότητες. Έτσι, μπορούν ενδεχομένως ευκολότερα να επισημαίνουν αλλά και να αντιμετωπίζουν τους κινδύνους που προκύπτουν κάθε φορά. Επιπλέον, λόγω του μικρότερου μεγέθους τους έχουν και πιο μικρό πελατολόγιο με συνέπεια να γνωρίζουν καλύτερα τους πελάτες τους και να καθίσταται ευκολότερος ο έλεγχος.

Παράλληλα, όμως, με τη διεύρυνση του ρόλου των τραπεζών και την προσφορά μεγάλης γκάμας προϊόντων από αυτές, έχει μεταβληθεί και η άποψη της κοινωνίας αναφορικά με το δανεισμό και τους δανειζόμενους. Ενώ στο παρελθόν θεωρείτο αρνητικό για μία οικονομική μονάδα, ιδιώτη ή επιχείρηση, να προσφύγει στο δανεισμό σήμερα μπορεί να θεωρείται και σαν μία «έξυπνη κίνηση» καθώς μπορεί να αποτελέσει οικονομική πηγή εξεύρεσης κεφαλαίων που θα του αποδώσουν πολύ περισσότερο.

Ιδιαίτερα για τις επιχειρήσεις, χρησιμοποιείται πλέον ευρέως ο όρος χρηματοοικονομική μόχλευση (leverage) και αποτελεί ένα σύγχρονο οικονομικό εργαλείο το οποίο μπορεί ο επιχειρηματίας να αξιοποιήσει είτε για να προχωρήσει σε βελτίωση της παραγωγικής του μονάδας είτε για να την

αναπτύξει οπότε και χρειάζεται άμεσα κεφάλαια τα οποία δεν μπορεί εύκολα ή και καθόλου να αντλήσει με άλλο τρόπο. Σε κάθε περίπτωση όμως, αν τα χρησιμοποιήσει σωστά θα καταφέρει να βελτιώσει σημαντικά τα κέρδη της επιχείρησής του. Επίσης, συχνά η χρήση μόχλευσης προσφέρει και φορολογικές απαλλαγές που αποτελούν ένα επιπρόσθετο όφελος.

Η αλλαγή αυτή στην αντίληψη των ατόμων για το δανεισμό δημιουργεί ευνοϊκότερες συνθήκες για κάθε ενδιαφερόμενο και καθιστά την πίστωση πιο ελκυστική. Επίσης, με την έντονη διαφήμιση των προϊόντων που προσφέρουν οι τράπεζες για την κάλυψη των ποικίλων αναγκών των οικονομικών μονάδων, αυτά γίνονται ευρύτερα γνωστά και έτσι κάθε ένας μπορεί να επιλέξει καλύτερα αυτό που ταιριάζει περισσότερο στις ανάγκες αλλά και τις επιθυμίες του.

Συνέπεια όλων των παραπάνω είναι η αύξηση του δανεισμού των ιδιωτών, των επιχειρήσεων ακόμα και των κρατών για την κάλυψη των αναγκών που κάθε φορά προκύπτουν. Η αύξηση του δανεισμού όμως συνεπάγεται και αύξηση των κινδύνων που απορρέουν από αυτόν για τα πιστωτικά ιδρύματα καθώς όσο πιο χρεωμένη είναι μία οικονομία τόσο πιο δυσχερής γίνεται η κατάστασή της και μειώνεται η πιστοληπτική της ικανότητα αλλά και η δυνατότητα που έχει να αποπληρώνει κανονικά τα δάνειά της.

Εξ' αιτίας αυτής της αυξητικής τάσης δανεισμού των οικονομικών μονάδων είναι απαραίτητη η θεσμοθέτηση κάποιων κανόνων αναφορικά με το ύψος του δυνητικού δανεισμού για τους δανειζόμενους αλλά και για τα ποσά, ως ποσοστό των ιδίων κεφαλαίων τους, και τη διασπορά δανεισμού των πιστωτικών ιδρυμάτων. Η ανάγκη αυτή προκύπτει για διαφύλαξη τόσο των δανειστών όσο και των δανειοδοτούμενων αλλά και του συνόλου της οικονομίας.

Οι κανονιστικές αυτές διατάξεις δεν είναι εύκολο να θεσπιστούν από κάθε πιστωτικό ίδρυμα ξεχωριστά. Σε μία τέτοια περίπτωση, οι ρυθμίσεις δεν θα ήταν ενιαίες ούτε απαραβίαστες. Συχνά, θα παρατηρούταν το φαινόμενο της παραβίασης των για αύξηση του δανεισμού με στόχο την περαιτέρω αύξηση των κερδών αδιαφορώντας για την ανάληψη μεγαλύτερου κινδύνου. Έτσι, οι κανονισμοί τίθενται σε νομοθετικό πλαίσιο κατόπιν συμφωνίας που γίνεται μεταξύ των εμπορικών τραπεζών και της κεντρικής τράπεζας κάθε κράτους.

Για την ύπαρξη μίας ομοιομορφίας κανονιστικών διατάξεων γίνονται δεκτές από τους κρατικούς φορείς προτάσεις διεθνών οργανισμών. Αναφορικά με τον πιστωτικό κίνδυνο, αλλά και άλλα θέματα που αφορούν τις τραπεζικές εργασίες, κάποια κράτη έχουν προσχωρήσει στη «Συμφωνία της Βασιλείας» η οποία και έχει θεσμοθετήσει ορισμένους κανόνες λειτουργίας των τραπεζών αναφορικά με την κεφαλαιακή επάρκεια, τα επιτρεπτά όρια αναλαμβανόμενου κινδύνου, κ.λπ.

E.1. Ο στόχος των τραπεζών:

Στόχος των τραπεζών και των λοιπών πιστωτικών ιδρυμάτων είναι, όπως εξ' άλλου και για όλες τις επιχειρήσεις, η αύξηση της αξίας των ή, με πιο απλά λόγια, η αύξηση της τιμής της μετοχής τους η οποία απεικονίζει και τη συνολική αξία της επιχείρησης. Για να αυξήσουν την αξία τους ενδιαφέρονται

κυρίως για τα οικονομικά αποτελέσματά τους ή τις χρηματικές ροές τους, αναπόσπαστο μέρος των οποίων αποτελεί και η κερδοφορία. Εντούτοις, για να βελτιωθεί η κερδοφορία πρέπει κατά κανόνα να αυξηθεί και ο αναλαμβανόμενος από μέρους των κίνδυνος καθώς μεγαλύτερη απόδοση σημαίνει και ανάληψη μεγαλύτερου ρίσκου.

Με δεδομένη την μεγάλη διαφοροποίηση των εργασιών που εκτελούν οι τράπεζες είναι αναμενόμενο να είναι δυσκολότερη η επίτευξη του μέγιστου κέρδους με τον ελάχιστο δυνατό κίνδυνο καθώς κάθε δραστηριότητα εμπεριέχει πολλαπλούς κινδύνους, που χρειάζονται εξειδικευμένες γνώσεις για τον εντοπισμό και την οριοθέτησή τους. Αυτό όμως συνεπάγεται και αυξανόμενο κόστος για τη μελέτη, μέτρηση και αντιμετώπιση των διαφόρων πηγών κινδύνου που καλείται να αντιμετωπίσει κάθε πιστωτικό ίδρυμα. Για το λόγο αυτό, αναγκάζονται, σε ετήσια βάση, να δαπανούν μεγάλα ποσά για έρευνα αλλά και για το προσωπικό που θα ασχοληθεί με τον τομέα της ελαχιστοποίησης του κινδύνου.

Επιπροσθέτως, τα τραπεζικά ιδρύματα πρέπει να συμμορφώνονται με το ισχύον κάθε φορά νομοθετικό πλαίσιο αναφορικά με την κεφαλαιακή τους επάρκεια, το ποσοστό του αναλαμβανόμενου κινδύνου κ.α. Αυτό συνεπάγεται συνεχή ανάγκη μελέτης και ανάλυσης των κινδύνων του χαρτοφυλακίου τους ώστε να μην υπερβαίνουν τα επιτρεπτά όρια όπως αυτά έχουν θεσπιστεί από τη νομοθετική εξουσία της χώρας όπου δραστηριοποιούνται.

Κεφάλαιο 1^ο: Είδη κινδύνων

Εφ' όσον, η ύπαρξη κινδύνων επηρεάζει σημαντικά την κερδοφορία των τραπεζών κρίνεται σκόπιμο να αναφερθούμε γενικότερα στους κινδύνους που αυτές αντιμετωπίζουν και την πηγή προέλευσης καθ' ενός από αυτούς ξεχωριστά. Βέβαια, όλοι οδηγούν στο ίδιο αποτέλεσμα: την αύξηση του κόστους ελέγχου από πλευράς των τραπεζών και, τελικά, τη μείωση των καθαρών κερδών τους.

Μία πρώτη διαπίστωση που μπορεί να γίνει αναφορικά με την εμφάνιση των διαφόρων ειδών κινδύνου είναι ότι όλοι σχετίζονται με την αβεβαιότητα που υπάρχει γύρω από τις συναλλαγές. Ειδικότερα, μάλιστα, αν ληφθεί υπ' όψιν και το γεγονός ότι τα δεδομένα αλλάζουν με πολύ ταχύς ρυθμούς και έτσι είναι δύσκολη και ακριβή η παρακολούθηση των εξελίξεων.

Κάθε επιχείρηση καλείται να αντιμετωπίσει πολλά είδη κινδύνων, μερικά εκ των οποίων εμφανίζονται σε όλες ανεξαρτήτως της δραστηριότητας με την οποία ασχολούνται - όπως ο κίνδυνος αγοράς - ενώ, άλλα είναι πιο εξειδικευμένα και αφορούν συγκεκριμένες μόνο κατηγορίες επιχειρήσεων - όπως ο πιστωτικός κίνδυνος.

Οι τράπεζες και τα πιστωτικά ιδρύματα εν γένει έρχονται αντιμέτωπες με κινδύνους που επιδρούν στις οικονομικές τους καταστάσεις ή στις χρηματικές ροές τους και στην εικόνα που αυτές δίνουν προς τους ενδιαφερόμενους - επενδυτές, μετόχους κ.α. Ανεξάρτητα όμως με το που φαίνονται οι επιδράσεις, όλοι οι κίνδυνοι επηρεάζουν τελικά την κερδοφορία τους αφού αυξάνουν το κόστος και την ανάγκη ελέγχων.

1.1. Πιστωτικός κίνδυνος:

Ο πιστωτικός κίνδυνος (credit risk) είναι ο πρώτος κίνδυνος που εμφανίστηκε στα πιστωτικά ιδρύματα. Παρουσιάστηκε μαζί με το δανεισμό και, ουσιαστικά, αποτελεί αναπόσπαστο κομμάτι του. Ιστορικά δεδομένα αναφέρουν ότι ο νόμος του Χαμουραμί, γύρω στα 1800 π.Χ, περιείχε κανονιστικές διατάξεις αναφορικά με τις πιστώσεις στη Βαβυλώνα. Σύμφωνα, όμως, με ορισμένες ενδείξεις που έχουν οι ιστορικοί ίσως και να προϋπήρξε αναφορά σ' αυτή τη μορφή κινδύνου.

Ο πιστωτικός κίνδυνος αναφέρεται στο ενδεχόμενο ένας δανειολήπτης να μην είναι σε θέση να αντεπεξέλθει στις οικονομικές υποχρεώσεις του απέναντι στην τράπεζα. Αιτία αυτής της ανικανότητας μπορεί να είναι η χρεοκοπία, η οικονομική δυσπραγία ή ακόμα και η απροθυμία του να προβεί στην εξόφληση του δανειακού του χρέους.

Βέβαια, όλοι γνωρίζουν ότι μία ενδεχόμενη ασυνέπεια στην αποπληρωμή του χρέους τους μπορεί να έχει και δυσμενέστερες συνέπειες. Πιο συγκεκριμένα, αν μία επιχείρηση η οποία έχει δανειστεί δεν είναι συνεπής στις υποχρεώσεις της προς την τράπεζα με την οποία συνεργάζεται ξέρει ότι δύσκολα θα καταφέρει να ξαναδανειστεί όταν της χρειαστεί καθώς η ασυνέπειά της θα χειροτερεύσει την πιστοληπτική της ικανότητα και θα

μειώσει τη βαθμολογία της στους σχετικούς πίνακες αναφοράς. Επίσης, κάποιος ιδιώτης που έχει συνάψει ένα στεγαστικό δάνειο, γνωρίζει ότι ενδεχόμενη αμέλεια από μέρους του μπορεί να σημαίνει ότι θα χάσει το σπίτι του κ.ο.κ. Έτσι, είναι κάπως δυσκολότερο, εξ αιτίας και της ευρύτερης διάδοσης των πληροφοριών με την χρησιμοποίηση της νέας τεχνολογίας – internet, διεθνείς βάσεις δεδομένων κ.α. – κάποιος δανειολήπτης να αποφασίσει να καθυστερήσει ή να μην πραγματοποιήσει καθόλου την αποπληρωμή του δανείου που έχει λάβει.

Αυτό το είδος κινδύνου είναι, σε κάθε περίπτωση, και το δυσκολότερο στον υπολογισμό, την πρόβλεψη πιθανών επισφαλειών αλλά και στην αντιμετώπιση. Αυτό συμβαίνει σε ένα μεγάλο μέρος γιατί εμπεριέχει και όλες τις υπόλοιπες κατηγορίες κινδύνων. Επιπλέον, εξαρτάται από κάθε υποψήφιο δανειολήπτη ξεχωριστά και κάθε πελάτης έχει διαφορετικά χαρακτηριστικά αλλά και νοοτροπία που επηρεάζουν την οικονομική του συμπεριφορά καθιστώντας κάθε περίπτωση απόλυτα διαφορετική και μη συγκρίσιμη με τις άλλες. Έτσι, δεν μπορούν εύκολα να εφαρμοστούν γενικοί κανόνες όπως στα άλλα είδη.

1.2. Κίνδυνος ρευστότητας:

Ο κίνδυνος ρευστότητας (liquidity risk) είναι το ενδεχόμενο είτε μία οικονομική μονάδα να μην μπορεί εύκολα να βρει εύκολα τα απαιτούμενα κεφάλαια για την κάλυψη άμεσων αναγκών της σε λογικό κόστος είτε το βραχυπρόθεσμο ενεργητικό της να μην δύναται να καλύψει τις βραχυπρόθεσμες υποχρεώσεις της ή, στην χειρότερη περίπτωση, να υπάρχει παντελής έλλειψη ρευστότητας που, τελικά, οδηγεί στη χρεοκοπία.

Μία τράπεζα αντιμετωπίζει τον κίνδυνο ρευστότητας τόσο αναφορικά με τις υποχρεώσεις της αλλά και με τις απαιτήσεις της. Το τελευταίο γίνεται πιο σαφές αν θεωρήσουμε ότι ένας ή περισσότεροι πελάτες της, οι οποίοι έχουν συνάψει δάνεια, δεν μπορούν να τα αποπληρώσουν λόγω έλλειψης ρευστότητας. Στην περίπτωση αυτή, η τράπεζα θα υποστεί ζημία λόγω απώλειας μέρους των απαιτήσεών της. Με αυτή την έννοια, μπορεί να ενταχθεί στον πιστωτικό κίνδυνο σαν ένα επιμέρους κομμάτι του.

Ο κίνδυνος ρευστότητας για την τράπεζα ως οικονομική μονάδα σχετίζεται με την περίπτωση κατά την οποία η τράπεζα δεν είναι σε θέση να καλύψει τις υποχρεώσεις της προς τους τρίτους, καταθέτες και δανειστές της. Έστω, για παράδειγμα, ότι λόγω κάποιων οικονομικών ή μη συγκυριών υπάρχει έντονη τάση για απόσυρση των καταθέσεων από την τράπεζα. Αυτό θα προκαλέσει πρόβλημα εξεύρεσης μετρητών για την άμεση ικανοποίηση των καταθετών.

Τέτοια φαινόμενα έχουν παρατηρηθεί στο παρελθόν δημιουργώντας έντονα προβλήματα στο τραπεζικό σύστημα αλλά και στην οικονομία σαν σύνολο. Ένα πολύ γνωστό παράδειγμα που καθιστά σαφές το μέγεθος του κινδύνου αυτού είναι το οικονομικό κραχ του 1929 στις Η.Π.Α. όταν σε περίοδο ύφεσης του οικονομικού κύκλου άρχισε η απόσυρση καταθέσεων από τις μικρότερες αρχικά τράπεζες της χώρας λόγω αισθήματος ανασφάλειας του κοινού με ταυτόχρονη απροθυμία αποπληρωμής των δανειακών υποχρεώσεων από τους δανειολήπτες. Οι μικρές αυτές τράπεζες

σιγά-σιγά έπαψαν να είναι σε θέση να ικανοποιήσουν τους πελάτες τους. Η απόσυρση των καταθέσεων επεκτάθηκε γρήγορα και στις μεγαλύτερες τράπεζες και δημιούργησε έντονο πρόβλημα στην Αμερικανική οικονομία με παγκόσμιες προεκτάσεις καθώς οι οικονομίες των επιμέρους κρατών αλληλοεπηρεάζονται. Η κάμψη της οικονομίας εντάθηκε και χρειάστηκε η κρατική παρέμβαση για την μετάβαση στην επόμενη φάση του κύκλου, της αργής αρχικά ανόδου. Εκτός αυτού, πολλές τράπεζες έκλεισαν και μεγάλο μέρος του επενδυτικού κοινού έχασε τα κεφάλαια που είχε τοποθετήσει σε αυτές.

Για την προστασία από αυτή τη μορφή του κινδύνου υπάρχουν μέτρα που πρέπει και σύμφωνα με τις νομοθετικές διατάξεις να τηρούν οι τράπεζες αλλά και άλλα που εμπεριέχονται στους εσωτερικούς κανονισμούς λειτουργίας τους ή στις οδηγίες που τους επιβάλλουν οι κατά τόπους κεντρικές τράπεζες. Σ' αυτά τα μέτρα εντάσσονται το ποσοστό υποχρεωτικών ρευστών διαθεσίμων που οι εμπορικές τράπεζες οφείλουν να έχουν σε ειδικό λογαριασμό της κεντρικής τράπεζας, η υποχρέωση τους να επενδύουν συγκεκριμένα ποσοστά των διαθέσιμων κεφαλαίων τους στα διάφορα είδη επενδύσεων ανάλογα με τη ρευστότητα που αυτά προσφέρουν κ.α.

1.3. Κίνδυνος επιτοκίου:

Ο κίνδυνος επιτοκίου (interest rate risk) αναφέρεται στον κίνδυνο που ενσκήπτει από το ενδεχόμενο αλλαγής του τρέχοντος επιτοκίου της αγοράς. Η αλλαγή μπορεί να είναι ανοδική ή καθοδική αλλά και οι δύο πιθανές πορείες ενέχουν κίνδυνο για μία τράπεζα, από διαφορετική όμως σκοπιά. Άνοδος του επιτοκίου σημαίνει για την τράπεζα αυξημένα κέρδη από τους τόκους των κανονικά εξυπηρετούμενων δανείων, που θα είναι τώρα υψηλότεροι αφού αυξήθηκε το επιτόκιο, αλλά και αυξημένες υποχρεώσεις καθώς θα πρέπει να καταβάλλει μεγαλύτερο τόκο στους καταθέτες της αλλά και για την αποπληρωμή των δανείων που έχει η ίδια συνάψει σε άλλα πιστωτικά ιδρύματα. Συνεπώς, το αν θα αυξηθούν ή όχι τα κέρδη της εξαρτάται από το ύψος των υποχρεώσεων και απαιτήσεων της αλλά και από το κατά πόσο οι δανειολήπτες της θα μπορέσουν να αντεπεξέλθουν στην καταβολή υψηλότερων χρεολυσιών.

Αναλογικά, πτώση των επιτοκίων συνεπάγεται μείωση των εσόδων από τους τόκους που καταβάλουν οι δανειολήπτες αλλά και μείωση του κόστους που προέρχεται από την καταβολή των τόκων στους καταθέτες της και την αποπληρωμή των δανείων που έχει πάρει. Στην περίπτωση αυτή όμως ορισμένοι δανειζόμενοι που με το προηγούμενα ισχύον υψηλότερο επιτόκιο δεν κατάφερναν να εκπληρώσουν τις υποχρεώσεις τους ίσως τώρα να διευκολυνθούν με συνέπεια να καταβάλουν μέρος τουλάχιστον του οφειλόμενου κεφαλαίου και των αναλογούντων τόκων. Αυτό, βέβαια, σημαίνει μείωση των επισφαλειών και αύξηση των εσόδων της τράπεζας.

Από την μέχρι τώρα ανάλυση, προκύπτει ότι και αυτή η μορφή κινδύνου σχετίζεται έμμεσα με τον πιστωτικό κίνδυνο καθώς μία μεταβολή των επιτοκίων επιδρά και στη δυνατότητα εξόφλησης των χρεών προς τις τράπεζες.

1.4. Κίνδυνος αγοράς:

Ο κίνδυνος αγοράς (market risk) αναφέρεται στην κατάσταση που επικρατεί στην οικονομία σε κάθε περίοδο και στις προοπτικές που ανοίγονται εξ αιτίας της. Συνήθως, αφορά την περίοδο που θέλει η επιχείρηση να προχωρήσει στη ρευστοποίηση συγκεκριμένων στοιχείων του ενεργητικού της. Το ενδιαφέρον έγκειται στην αγοραία τιμή για το στοιχείο και στην ευκολία εξεύρεσης αγοραστή για την πώλησή του με καλούς όρους.

Σε μία περίοδο ανόδου, τα μηνύματα της οικονομίας είναι θετικά και ευνοούν την ανάληψη επενδύσεων. Για την τροφοδοσία τους χρειάζονται κεφάλαια τα οποία οι επιχειρήσεις, σε μεγάλο βαθμό, αντλούν με δανεισμό από τις τράπεζες. Επίσης, ενισχύεται η αισιοδοξία του κόσμου, αυξάνεται η κατανάλωση και κατ' επέκταση ο δανεισμός των νοικοκυριών για καταναλωτικά αγαθά ή αγορά ακινήτων. Εξ άλλου, αυξάνονται το εισόδημα των ατόμων και τα κέρδη των επιχειρήσεων. Έτσι, αυξάνεται ο κύκλος εργασιών των τραπεζών και, συνεπώς, τα έσοδά τους.

Αντίθετα, σε περίοδο ύφεσης, επικρατεί κλίμα απαισιοδοξίας και απροθυμία για επενδύσεις ή άλλες οικονομικές δραστηριότητες. Επιπλέον, το εισόδημα των ατόμων ακολουθεί πτωτικές τάσεις, υπάρχει ανεργία, η κατανάλωση μειώνεται και οι τράπεζες βλέπουν τα κέρδη τους να πέφτουν δραστικά.

Επιπροσθέτως, εάν υποθέσουμε ότι μία τράπεζα θέλει να προωθήσει ένα προϊόν της οι συνθήκες σε περίοδο οικονομικής άνθησης είναι σαφώς πιο πρόσφορες και της επιτρέπουν να αποκομίσει σημαντικά οφέλη από τη νέα δραστηριότητα. Σε περίοδο όμως ύφεσης τα νέα δεν θα είναι τόσο καλά και ακόμα κι αν το προσφερόμενο προϊόν είναι πολύ καλό μπορεί να αποτύχει και να ζημιώσει την τράπεζα.

Ο κίνδυνος αυτός επηρεάζει σε μεγάλο βαθμό και τους υπόλοιπους καθώς η αγορά είναι ο καθοριστικότερος παράγοντας για όλες τις επιμέρους δραστηριότητες. Έτσι, εάν το επικρατούν κλίμα δεν είναι θετικό σε γενικό επίπεδο, δεν είναι λογικό σε κάποιον επιμέρους τομέα να έχουμε ανάπτυξη.

1.5. Συναλλαγματικός κίνδυνος:

Ο συναλλαγματικός κίνδυνος (foreign exchange risk) απορρέει από το ενδεχόμενο αλλαγής στις συναλλαγματικές ισοτιμίες. Με την αύξηση του διεθνούς εμπορίου και την είσοδο των τραπεζών στο χώρο των διαμεσολαβητικών εργασιών που αφορούν εισαγωγές – εξαγωγές έχει οξυνθεί ακόμα περισσότερο το πρόβλημα που ενδέχεται μία τράπεζα να αντιμετωπίσει εξ αιτίας μίας μεταβολής των συναλλαγματικών ισοτιμιών.

Επιπλέον, οι τράπεζες προσφέρουν δάνεια και καταθέσεις σε ξένο νόμισμα ενώ, μπορεί και οι ίδιες να έχουν συνάψει κάποιο δάνειο σε συνάλλαγμα. Εξ άλλου, όλες διαπραγματεύονται διάφορα νομίσματα στις αγορές συναλλάγματος, spot και forward, με αποτέλεσμα να έχουν ανοικτή θέση στο ένα ή το άλλο νόμισμα. Συνεπώς, μία αλλαγή στην ισοτιμία μπορεί να προκαλέσει μεγάλη ζημία.

Και αυτό το είδος κινδύνου σχετίζεται έμμεσα με τον πιστωτικό κίνδυνο κυρίως όσον αφορά δάνεια τα οποία έχουν υπογραφεί σε ξένο νόμισμα. Αν το υποκείμενο νόμισμα ανατιμηθεί, τότε η καταβολή των τοκοχρεολυσίων θα καταστεί ακριβότερη και άρα δυσχερέστερη. Συνεπώς, υπάρχει μεγαλύτερη πιθανότητα ασυνέπειας στην εξόφληση του δανείου. Το αντίθετο θα συμβεί σε περίπτωση υποτίμησης του εν λόγω νομίσματος.

1.6. Κίνδυνος φερεγγυότητας:

Ο κίνδυνος φερεγγυότητας (solvency risk) σχετίζεται με το ενδεχόμενο μία επιχείρηση να μην μπορεί να καλύψει πιθανές ζημιές με τα διαθέσιμα κεφάλαιά της. Οι ζημιές μπορεί να έχουν ως γενεσιουργό αιτία οποιαδήποτε από τις προαναφερθείσες κατηγορίες κινδύνου. Αναφέρεται κυρίως στην κεφαλαιακή επάρκεια. Αυτή η μορφή κινδύνου προσομοιάζει με τον κίνδυνο ρευστότητας με βασική διαφορά ότι εδώ αναφερόμαστε σε ζημιές και όχι σε ενδεχόμενη υπερβολική ζήτηση ρευστών για άλλους σκοπούς.

Αν μία τράπεζα, σε μία δεδομένη στιγμή, δεν κατορθώσει να καλύψει όλες τις ζημιές της με ίδια κεφάλαια μπορεί καταφύγει στο βραχυπρόθεσμο δανεισμό ώστε να μην φανεί ασυνεπής. Αν όμως το πρόβλημα καταστεί πιο μακροχρόνιο, τότε θα προκαλέσει δυσπιστία από πλευράς των επενδυτών και των πελατών της για τη μελλοντική της πορεία με συνέπεια να αλλάξει και η συναλλακτική της τάξη. Δηλαδή, οι καταθέτες ενδέχεται να αποσύρουν τα κεφάλαιά τους ενώ, οι επενδυτές θα στραφούν προς άλλες, πιο ασφαλείς τοποθετήσεις. Επιπλέον, οι δανειστές της εν λόγω τράπεζας θα επιζητούν μεγαλύτερη απόδοση για διασφάλιση των απαιτήσεών τους από τον αυξημένο κίνδυνο με αποτέλεσμα να την χρεώνουν με μεγαλύτερο επιτόκιο.

1.7. Λειτουργικός κίνδυνος:

Ο λειτουργικός κίνδυνος (operational risk) χωρίζεται σε δύο επιμέρους: στον τεχνικό και τον οργανωτικό. Ο πρώτος αναφέρεται σε προβλήματα που ενδεχομένως προκύπτουν λόγω βλαβών στα πληροφοριακά συστήματα ή σε αυτά που οφείλονται στη μέτρηση και καταγραφή των διαφόρων κατηγοριών κινδύνων. Πολλές φορές μπορεί να είναι αποτέλεσμα μίας απλής δυσλειτουργίας του συστήματος αλλά είναι δύσκολο να βρεθεί η ακριβής αιτία. Σε ένα βαθμό, είναι συνέπεια και της εφαρμογής νέων τεχνολογικών επιτευγμάτων στη διαχείριση των κινδύνων.

Ο οργανωτικός κίνδυνος αφορά τον έλεγχο και τη λήψη αποφάσεων για τον περιορισμό της έκθεσης της εταιρείας στον κίνδυνο. Στο κομμάτι αυτό παίζει μεγάλο ρόλο η κρίση και ο ανθρώπινος παράγοντας καθώς τα μέτρα δράσεις αποφασίζονται από τους managers αφού ληφθούν υπ' όψιν οι προβλέψεις και οι υπολογισμοί για τον αναλαμβανόμενο κάθε φορά κίνδυνο.

Ένας τρόπος περιορισμού του κινδύνου αυτού είναι να ασχολούνται διαφορετικά πρόσωπα με κάθε τομέα του. Δηλαδή, είναι καλύτερα αυτός που είναι υπεύθυνος για τον έλεγχο να μην συμπίπτει με αυτόν που ασχολείται με την ανάληψη των κινδύνων γιατί τότε υπάρχει πιθανότητα, στο βωμό του

κέρδους, να αναληφθεί αναλογικά πολύ υψηλότερος από τον επιτρεπτό κίνδυνος.

1.8. Συμπεράσματα:

Συμπερασματικά, μπορεί κανείς να διαπιστώσει ότι οι τράπεζες αντιμετωπίζουν ποικίλους κινδύνους που όμως όλοι επηρεάζουν το ύψος του πιστωτικού κινδύνου των χαρτοφυλακίων τους. Όσο περισσότερο διαφοροποιημένα είναι τα χαρτοφυλάκιά τους – τοποθετήσεις σε μεγάλη γκάμα προϊόντων, επενδύσεις σε διαφορετικούς κλάδους, δανειοδότηση επιχειρήσεων που ασχολούνται με διαφορετικό αντικείμενο και ιδιωτών με διαφορετική απασχόληση, μορφωτικό επίπεδο κ.λπ. - τόσο μικρότερος είναι ο συνολικός κίνδυνος που έχουν.

Σε καμμία περίπτωση όμως δεν μπορούν να εξαλείψουν απόλυτα των κίνδυνο γιατί, εκτός από τις άμεσες επιδράσεις που έχουν διάφορες καταστάσεις στον αναλαμβανόμενο από μία τράπεζα κίνδυνο, υπάρχουν και οι έμμεσες, συχνά αφανείς επιρροές που δύσκολα αντιμετωπίζονται. Εξ άλλου, δεν είναι μόνο ενδογενείς παράγοντες ή οι επιλογές της που επιδρούν στον κίνδυνο αλλά και εξωγενείς που αφορούν γενικότερα την οικονομία ή μία μερίδα πελατών της τράπεζας και οι οποίοι δεν είναι εύκολα προβλέψιμοι ώστε να ληφθεί η κατάλληλη μέριμνα.

Κεφάλαιο 2^ο: Πιστωτικός κίνδυνος

Ο πιστωτικός κίνδυνος, όπως έχει ήδη αναφερθεί και πρωτύτερα, είναι ο παλαιότερος αλλά και ο σημαντικότερος κίνδυνος που αναλαμβάνουν τα πιστωτικά ιδρύματα. Στην ουσία, είναι στενά συνδεδεμένος με τις περισσότερες μορφές κινδύνου και εξαρτάται έντονα από αυτές. Κάθε αύξηση των επιμέρους κινδύνων είναι πιθανό να συνεπάγεται αύξηση και του πιστωτικού κινδύνου για μία επένδυση. Συνεπώς, αξίζει να μελετηθεί εκτενέστερα των άλλων και να βρεθεί τρόπος περιορισμού του.

Εξ αιτίας της σπουδαιότητάς του ο πιστωτικός κίνδυνος έχει εξεταστεί πολύ και έχουν θεσπιστεί σχετικοί κανόνες για την προστασία των χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων που κυρίως επηρεάζονται απ' αυτόν. Στα πλαίσια αυτά, όλα τα κράτη έχουν θεσμοθετήσει νομοθετικά ρυθμίσεις που αφορούν τη διασφάλιση από την έκθεση στον πιστωτικό κίνδυνο. Έτσι, ορίζονται ποσοστά υποχρεωτικών ρευστών διαθεσίμων που πρέπει οι τράπεζες απαραίτητα να παρακρατούν, συγκεκριμένες αναλογίες του συνόλου των κεφαλαίων τους που μπορούν να δανείσουν συνολικά αλλά και σε επιμέρους πελάτες ή ομάδες πελατών ώστε να διαφοροποιείται ο κίνδυνος και να καθίσταται μικρότερος κ.α.

Στο κεφάλαιο αυτό, θα αναλύσουμε διεξοδικότερα την έννοια του πιστωτικού κινδύνου και τι αυτός περιλαμβάνει.

2.1. Έννοια πιστωτικού κινδύνου:

Ο πιστωτικός κίνδυνος είναι, με απλά λόγια, η πιθανότητα αδυναμίας του δανειζομένου να αποπληρώσει ολόκληρο ή μέρος του χρέους του ή η χειροτέρευση της πιστοληπτικής του ικανότητας. Εντούτοις, ο ορισμός αυτός «κρύβει» και ορισμένους επιμέρους κινδύνους. Πιο συγκεκριμένα, πρέπει να διευκρινιστεί τι είναι η πιστοληπτική ικανότητα και από τι εξαρτάται. Επίσης, θα πρέπει να μπορεί να υπολογιστεί η ακριβής πιθανότητα αδυναμίας.

Πιστοληπτική ικανότητα μίας οικονομικής μονάδος είναι η δυνατότητα που αυτή έχει να αντεπεξέλθει στις οικονομικές της υποχρεώσεις. Τα κριτήρια που εξετάζονται κάθε φορά ποικίλουν ανάλογα με το είδος της οικονομικής μονάδος αλλά και το λόγο δανειοδότησής της. Αναλυτικότερα, αν ο έλεγχος αφορά μία βιομηχανική επιχείρηση, τότε το ενδιαφέρον θα επικεντρωθεί στις οικονομικές της καταστάσεις, τις χρηματικές ροές, τον όγκο παραγωγής, τη διοίκησή της, τους μετόχους της κ.λπ. Εάν πάλι αφορά έναν ιδιώτη, τα πράγματα διαφέρουν πολύ. Στην τελευταία περίπτωση, εξετάζονται το ετήσιο εισόδημά του, το επάγγελμά του, η συνολική περιουσία του. Βέβαια, σε κάθε περίπτωση η ανάλυση μπορεί να επηρεαστεί και από υποκειμενική κρίση σχετιζόμενη με πιο προσωπικά στοιχεία του υποψήφιου δανειολήπτη όπως η οικογενειακή του κατάσταση.

Η μέτρηση της πιθανότητας αδυναμίας πληρωμής που εμφανίζει ο δανειολήπτης είναι δύσκολο να γίνει με ακρίβεια. Συνήθως, χρησιμοποιούνται ιστορικά στοιχεία που δείχνουν τη συχνότητα εμφάνισης τέτοιων

προβλημάτων σε διάφορους κλάδους σε ετήσια ή άλλη βάση. Επίσης, μπορούν να υπολογιστούν κάποιοι δείκτες με βάση τα οικονομικά δεδομένα του υποψήφιου δανειολήπτη και να συγκριθούν με το μέσο όρο ή τους αντίστοιχους άλλων οι οποίοι έχουν παρουσιάσει αδυναμία εκπλήρωσης των υποχρεώσεών τους. Καμμία όμως μέθοδος δεν είναι ακριβής ή απόλυτη καθώς κάθε περίπτωση διαφέρει. Επιπλέον, μπορεί κάποιος να καθυστερήσει την αποπληρωμή για ένα διάστημα αλλά, τελικά, να εξοφλήσει πλήρως το χρέος του.

Από την παραπάνω ανάλυση διαφαίνεται ότι ο πιστωτικός κίνδυνος μπορεί να επιμεριστεί σε τρεις επιμέρους: τον κίνδυνο χρεοκοπίας (default risk), την πιθανότητα έκθεσης σε μεγαλύτερο κίνδυνο (exposure risk) και τον κίνδυνο μη ανάκαμψης (recovery risk).

2.1.1. Default risk:

Η αδυναμία αποπληρωμής μίας υποχρέωσης μπορεί να έχει διάφορες ερμηνείες ανάλογα με την περίπτωση. Πιο συγκεκριμένα, μπορεί να σημαίνει καθυστέρηση της καταβολής μίας δόσης για μία χρονική περίοδο, ακύρωση της σύμβασης μονομερώς ή και, στη χειρότερη περίπτωση, χρεοκοπία. Κάθε ερμηνεία επιδέχεται και διαφορετική μεταχείριση καθώς η καθυστέρηση καταβολής μίας δόσης ενδέχεται να είναι μεμονωμένο φαινόμενο και να μην έχει συνέχεια, η αθέτηση της σύμβασης μπορεί να επιλυθεί με διαπραγμάτευση ή αναπροσαρμογή κάποιων όρων της ενώ, η παντελής χρεοκοπία δημιουργεί το μεγαλύτερο πρόβλημα.

Η χρεοκοπία μπορεί να έρθει συνεπεία κάποιου γεγονότος που επηρεάζει την αγορά στο σύνολό της, το συγκεκριμένο κλάδο δραστηριότητας ή την εν λόγω επιχείρηση μόνο. Μία επιχείρηση μπορεί να βρεθεί σε δύσκολη θέση ευκολότερα σε περίοδο οικονομικής ύφεσης οπότε και η οικονομία συνολικά δεν δίνει αισιόδοξα μηνύματα. Εντούτοις, μπορεί το πρόβλημα να προέλθει από εσωτερικούς λόγους όπως κακή διαχείριση ή αναποτελεσματικές επιχειρηματικές αποφάσεις.

Χρεοκοπία έχουμε όταν η αξία του ενεργητικού μίας επιχείρησης είναι μικρότερη των υποχρεώσεών της. Το τι θα συμβεί στην περίπτωση αυτή εξαρτάται από το νομικό καθεστώς που διέπει τη λειτουργία της υπό εξέταση επιχείρησης. Η σειρά ικανοποίησης των υποχρεώσεών της ίσως να είναι τέτοια που δεν επιτρέπει στην δανειοδοτούσα τράπεζα να εισπράξει το οφειλόμενο προς αυτήν κεφάλαιο.

Η πιθανότητα να επέλθει ένα τέτοιο γεγονός δεν είναι εύκολα προβλέψιμη καθώς οι ενδείξεις συχνά δεν αρκούν ή παρουσιάζονται αργά. Υπάρχουν μεγάλοι αξιολογητικοί οίκοι, οι οποίοι ασχολούνται κυρίως με τη μελέτη επιχειρήσεων, οι οποίοι κατατάσσουν τις υπό εξέταση οικονομικές μονάδες σε κατηγορίες, κατά κανόνα από έξι έως δέκα, ανάλογα με την πιστοληπτική τους ικανότητα.

Οι τράπεζες συνήθως χρησιμοποιούν εσωτερικές μεθόδους αξιολόγησης των υποψηφίων δανειοληπτών τους λαμβάνοντας υπ' όψιν παρελθόντα στοιχεία γι' αυτούς καθώς και το τρέχον εισόδημά τους, την απασχόλησή τους κ.α. Αυτό είναι λογικό κυρίως επειδή οι τράπεζες δεν χορηγούν δάνεια μόνο σε επιχειρήσεις αλλά και σε ιδιώτες για τους οποίους

δεν υπάρχουν διαθέσιμες εξωτερικές αξιολογήσεις. Εξ άλλου, σε ορισμένα είδη δανείων, όπως τα στεγαστικά με εγγραφή υποθήκης, υπάρχουν διασφαλίσεις οι οποίες βελτιώνουν την κατάταξη των δανειοληπτών.

2.1.2. Exposure risk:

Ο κίνδυνος αυτός ενδιαφέρει κυρίως στην περίπτωση που δεν θεωρείται πιθανό να έχουμε ανάκαμψη. Καθώς η αδυναμία αποπληρωμής μίας οφειλής είναι άγνωστο πότε και εάν θα προκύψει, αλλά και όταν γίνει δεν είναι βέβαιη η έκταση που θα πάρει, είναι δύσκολο να μπορέσει κάποιος με ασφάλεια να καταλήξει σε συμπεράσματα αναφορικά με το ποσό στο οποίο εκτείνεται ο κίνδυνος. Έτσι, μπορούν να γίνουν μόνο προβλέψεις μέχρι την οριστικοποίησή του. Οι προβλέψεις αυτές βασίζονται σε υποθέσεις ή προγνωστικά μοντέλα ώστε να τεθούν κάποια όρια στην πιθανότητα απωλειών για να δοθεί η δυνατότητα να καλυφθούν με λογαριασμό επισφαλειών.

Πιθανότητα έκθεσης σε μεγαλύτερο κίνδυνο υπάρχει στα δάνεια εκείνα τα οποία δίνουν τη δυνατότητα στο δανειολήπτη να επεκτείνει την πίστωσή του μέχρι ένα προκαθορισμένο όριο. Τέτοια δάνεια είναι κυρίως τα επαγγελματικά, ανοικτά ή κεφάλαια κίνησης, τα οποία αναπροσαρμόζονται διαρκώς ανάλογα με τις τρέχουσες ανάγκες της δανειοδοτούμενης επιχείρησης.

Σε κάθε περίπτωση, το ύψος της έκθεσης σε πιστωτικό κίνδυνο μειώνεται όταν υπάρχουν διασφαλίσεις για κάλυψη του δανείου. Τέτοιου είδους καλύμματα μπορεί να είναι κάποια υποθήκη ή προσημείωση, κυρίως σε στεγαστικά δάνεια, ενεχυρίαση μεταχρονολογημένων επιταγών ή συναλλαγματικών για τα επαγγελματικά κ.α.

Η ύπαρξη καλυμμάτων μειώνει σημαντικά των κίνδυνο στον οποίο εκτίθεται η τράπεζα από τη χορήγηση ενός δανείου γιατί της δίνει τη δυνατότητα, εκποιώντας το κάλυμμα, να εισπράξει μέρος τουλάχιστον του χορηγηθέντος κεφαλαίου.

2.1.3. Recovery risk:

Σε περίπτωση χρεοκοπίας η ύπαρξη διασφαλίσεων για το δάνειο δίνει στην τράπεζα τη δυνατότητα να καλύψει ολικώς ή μερικώς τις ζημίες που υφίσταται. Βέβαια, η χρήση των διασφαλίσεων αυτών μπορεί να απαιτεί χρονοβόρες διαδικασίες και σίγουρα ορισμένα έξοδα για νομική υποστήριξη, δικαστικά κ.α. Η ύπαρξη διασφαλίσεων μειώνει σε ένα ποσοστό, ανάλογα με το είδος και την αξία ευχερούς διάθεσής τους, τον κίνδυνο που αντιμετωπίζει το πιστωτικό ίδρυμα.

Απ' την άλλη όμως, η χρήση των διασφαλίσεων μπορεί να δημιουργήσει άλλου είδους κινδύνους όπως νομικούς εξ αιτίας της φύσεως των διασφαλίσεων ή του καθεστώτος στο οποίο βρίσκονται. Συνήθως, οι διασφαλίσεις συνοδεύονται και από αντίστοιχες δηλώσεις βούλησης των δανειοληπτών οι οποίες ελαχιστοποιούν τόσο τους νομικούς κινδύνους όσο

και το κόστος ρευστοποίησής των. Οι νομικοί κίνδυνοι σχετίζονται με τη δυσκολία οικειοποίησης ή ρευστοποίησης συγκεκριμένων τύπων καλυμμάτων τα οποία οι τράπεζες έχουν υπολογίσει σαν ενέχυρο για την απόδοση δανείου.

Σε περιπτώσεις όπου σαν κάλυμμα δίνεται τριτεγγύηση ο κίνδυνος που αντιμετωπίζει η τράπεζα διαφοροποιείται. Ο νομικός κίνδυνος αφορά κυρίως την αδυναμία χρήσης του εν λόγω καλύμματος. Επίσης, ο συνολικός πιστωτικός κίνδυνος μειώνεται καθώς επιμερίζεται σε περισσότερα πρόσωπα δηλαδή, ο κίνδυνος πτώχευσης είναι πλέον η δεσμευμένη πιθανότητα της ταυτόχρονης πτώχευσης και των δύο, η οποία συνήθως είναι μικρότερη της απλής.

Εντούτοις, στην περίπτωση της τριτεγγύησης μπορεί να προκληθεί εντονότερο πρόβλημα αν ο τριτεγγυητής είναι στενά συνδεδεμένος με τον κύριο οφειλέτη. Για παράδειγμα, εάν σαν τριτεγγυητής για τη χορήγηση ενός επιχειρηματικού δανείου τεθεί μία δεύτερη επιχείρηση της οποίας η δραστηριότητα είναι στενά συνδεδεμένη με της οφειλέτριας, όπως μία θυγατρική της, τότε η πιθανότητα αποπληρωμής του δανείου από την τριτεγγυητρία, στην περίπτωση αδυναμίας της πρώτης επιχείρησης, είναι πολύ μικρή ή και μηδενική καθώς οι οικονομικές δυσχέρειες της μίας θα επηρεάσουν σίγουρα και τη δεύτερη. Εξ άλλου, αν μία εταιρεία ενός ομίλου αντιμετωπίζει δυσκολίες δυσφημείται με συνέπεια να μειώνεται ο κύκλος εργασιών όλου του ομίλου.

2.2. Χρησιμότητα πιστωτικού κινδύνου:

Ο πιστωτικός κίνδυνος είναι μία έννοια που ενδιαφέρει ιδιαίτερα όλα τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα στη σύγχρονη εποχή καθώς από τις πιστωτικές εργασίες έχουν και το μεγαλύτερο μέρος των κερδών τους. Συνεπώς, αναπόφευκτα, προσπαθούν να υπολογίσουν όσο το δυνατόν ακριβέστερα το μέγεθος του κινδύνου που ενέχει κάθε συναλλαγή τους. Η ορθή μέτρησή του είναι πολύ δύσκολη και κάθε φορέας έχει τη δική του προσέγγιση όσον αφορά τις μεθόδους και διαδικασίες που ακολουθεί προς την κατεύθυνση αυτή. Όμως, τα αποτελέσματα έχουν για όλους την ίδια περίπτωση χρησιμότητα. Έτσι, ένα χρηματοπιστωτικό ίδρυμα μπορεί να χρησιμοποιήσει τον πιστωτικό κίνδυνο που συνεπάγεται κάθε συναλλασσόμενος ώστε να ακολουθήσει την ανάλογη στρατηγική συνεργασίας.

Κατά πρώτον, το ύψος του πιστωτικού κινδύνου που καλείται το ίδρυμα να αναλάβει καθορίζει και το εάν τελικά θα προχωρήσει ή όχι στην συνεργασία. Σε κάποιες περιπτώσεις, ο ενδεχόμενα αναλαμβανόμενος πιστωτικός ή γενικότερος κίνδυνος είναι απαγορευτικός για τις τράπεζες καθώς ο υποψήφιος πελάτης εμφανίζεται επισφαλής και η πρόβλεψη ζημιών είναι υψηλότερη του αναμενόμενου κέρδους. Αυτό έχει σαν αποτέλεσμα η τράπεζα να αρνηθεί τη δανειοδότηση της συγκεκριμένης οικονομικής μονάδος.

Επιπλέον, το ύψος του πιστωτικού κινδύνου που εμπεριέχει μία συνεργασία μπορεί να αποτελέσει ένδειξη για ενδεχόμενα μελλοντικά προβλήματα στο χαρτοφυλάκιο της τράπεζας με τον εν λόγω πελάτη. Μεταβολή (χειροτέρευση) στο ύψος του αναλαμβανόμενου κινδύνου μπορεί

να σημαίνει ότι ο πελάτης είναι επισφαλής ή ότι υπάρχει αυξανόμενη πιθανότητα να δημιουργηθούν προβλήματα στο χαρτοφυλάκιο του στο εγγύς μέλλον.

Ένα δεύτερο στοιχείο είναι ότι το ύψος του αναλαμβανόμενου κινδύνου καθορίζει και την τιμολογιακή πολιτική που θα ακολουθηθεί. Πιο συγκεκριμένα, εάν μία οικονομική μονάδα ενέχει μικρό πιστωτικό κίνδυνο θα αντιμετωπίσει ευνοϊκότερους όρους συνεργασίας από άλλη με υψηλότερο. Αυτό μπορεί να σημαίνει χαμηλότερο επιτόκιο χορηγήσεων, μειωμένες προμήθειες συναλλαγών, ταχύτερη εξυπηρέτηση κ.α.

Επιπροσθέτως, η συναλλακτική τάξη του πελάτη διαμορφώνει και την ευρύτερη συνεργασία του με τον όμιλο στον οποίο ανήκει η τράπεζα με την οποία συνεργάζεται. Σ' έναν τραπεζικό όμιλο συνήθως ανήκουν και ασφαλιστικές εταιρείες, εταιρείες πιστωτικών καρτών, επενδύσεων χαρτοφυλάκιου κ.λπ. Υπό αυτή την έννοια, ένας πελάτης με χαμηλό κίνδυνο για την τράπεζα είναι εν δυνάμει τουλάχιστον καλός και για τις υπόλοιπες εταιρείες του ομίλου. Συνεπώς, μπορεί να επιτύχει καλύτερους όρους και στα προγράμματά τους.

Έστω, για παράδειγμα, ότι ο εν λόγω πελάτης θέλει να συμμετέχει σε ένα ασφαλιστικό πρόγραμμα για κάλυψη μελλοντικών αναγκών – συνταξιοδοτικό, ανταπόδοσης για τα παιδιά του ή κάτι ανάλογο. Η ασφαλιστική εταιρεία, εφ' όσον έχει την κατάλληλη πληροφόρηση από την τράπεζα, θα προχωρήσει στη δημιουργία ενός προγράμματος με χαμηλότερα ασφάλιστρα ή υψηλότερες μελλοντικές αποδόσεις προς όφελος του πελάτη για να τον προσελκύσει να συνεργαστεί μαζί της αντί κάποιας άλλης που θα μπορούσε εναλλακτικά να επιλέξει.

Συμπερασματικά, η ανάλυση της πιστοληπτικής ικανότητας κάθε υποψήφιου δανειολήπτη μπορεί να συντελέσει στην αρτιότερη και καλύτερη αντιμετώπισή του δίνοντας στην τράπεζα τη δυνατότητα να αξιοποιήσει όλη τη γκάμα των δραστηριοτήτων της και να προωθήσει πιο σωστά τα προϊόντα που διαθέτει.

Κεφάλαιο 3^ο: Η Συμφωνία της Βασιλείας

Η Τράπεζα Διεθνών Διακανονισμών (Bank for International Settlements – BIS) ιδρύθηκε την 17^η Μαΐου του 1930 και έχει την έδρα της στη Βασιλεία της Ελβετίας. Είναι ο παλαιότερος διεθνής οικονομικός οργανισμός. Τα κράτη που συμμετέχουν στον οργανισμό αυτό είναι τα ακόλουθα: Βέλγιο, Καναδάς, Γαλλία, Γερμανία, Ιταλία, Ολλανδία, Ιαπωνία, Ισπανία, Ελβετία, Λουξεμβούργο, Σουηδία, Ηνωμένο Βασίλειο και Ηνωμένες Πολιτείες Αμερικής.

Αρχικά, ιδρύθηκε με σκοπό τη συλλογή και διανομή των αποζημιώσεων που κατέβαλε η Γερμανία συνεπεία της συνθήκης των Βερσαλλιών με τη λήξη του Α' παγκοσμίου πολέμου. Σιγά-σιγά όμως, ο ρόλος της άλλαξε και επεκτάθηκε σε νέα αντικείμενα του νομισματικού ή ευρύτερου οικονομικού τομέα.

Ο πρώτος βασικός της στόχος είναι η στήριξη των νομισμάτων των κρατών-μελών της σε κρίσιμες περιόδους. Επίσης, συνέβαλε στη νομισματική σταθερότητα του ενιαίου νομίσματος της Ευρωπαϊκής Ένωσης από το ξεκίνημα της προσπάθειας εφαρμογής του. Επιπλέον, προχωρά σε οικονομική ενίσχυση των χωρών που το έχουν ανάγκη λόγω εκτάκτων συνθηκών.

Δεύτερη αρμοδιότητά του είναι ο καθορισμός κανόνων για τη διασφάλιση των εργασιών των τραπεζικών ιδρυμάτων. Εξ' άλλου, αυτό είναι αναμενόμενο καθώς στην διεθνή αυτή τράπεζα συμμετέχουν οι διοικητές των κεντρικών τραπεζών των κρατών-μελών της. Για το σκοπό αυτό έχει δημιουργηθεί μία επιτροπή που ασχολείται με όλα τα οικονομικά, νομισματικά θέματα αλλά και με τις κανονιστικές ρυθμίσεις στα ζητήματα αυτά.

Το 1988, η Επιτροπή κατέληξε σε μία πρώτη συλλογή προτάσεων για θέματα που αφορούν τις τραπεζικές εργασίες η οποία ονομάστηκε «Συμφωνία της Βασιλείας». Από τότε, όμως, οι συνθήκες άλλαξαν και απαιτείται πλέον ένα πιο αναλυτικό και περιοριστικό πλαίσιο ώστε να καλυφθούν όλες οι περιπτώσεις.

Έτσι, μετά από νέα συνεδρία η Επιτροπή επεξεργάστηκε το αρχικό πλαίσιο, το συμπλήρωσε και κατέληξε στη «Συμφωνία της Βασιλείας II». Με τη συμφωνία αυτή, οριοθετείται η λειτουργία των τραπεζικών ιδρυμάτων. Μεταξύ άλλων, τίθενται τα κατώτατα όρια κεφαλαιακής επάρκειας για τις τράπεζες ανάλογα με τους κινδύνους που αντιμετωπίζουν. Έτσι, ορίζεται ένα *minimum* ύψος κεφαλαίων που η τράπεζα θα πρέπει να παρακρατά υπό μορφή ρευστών διαθεσίμων για διασφάλιση.

Επιπλέον, γίνεται διαχωρισμός ανάμεσα σε δύο ευρύτερες μεθόδους μέτρησης του πιστωτικού κινδύνου από τα τραπεζικά ιδρύματα: την τυποποιημένη προσέγγιση (*standardized approach*) και την προσέγγιση της εσωτερικής αξιολόγησης (*internal ratings – based approach*). Κάθε τραπεζικό ίδρυμα μπορεί, ανάλογα με τις ανάγκες του, να επιλέξει τη μέθοδο που θεωρεί καταλληλότερη. Η επιτροπή απλώς θέτει κάποιες γενικές αρχές αναφορικά με το ζήτημα αφήνοντας την επιλογή στα ιδρύματα.

3.1. Οι τρεις πυλώνες της Συμφωνίας της Βασιλείας:

Η επιτροπή της Βασιλείας στηρίζει τις αποφάσεις της σε τρεις βασικούς πυλώνες που σηματοδοτούν και το σύνολο των προτάσεών της. Ο πρώτος πυλώνας αναφέρεται στο ελάχιστο απαιτούμενο κεφάλαιο που θα πρέπει κάθε πιστωτικό ίδρυμα να διατηρεί με σκοπό τη διασφάλιση των συναλλαγών του. Σύμφωνα με τις αποφάσεις της Επιτροπής, κάθε τράπεζα θα πρέπει να έχει δείκτη κεφαλαιακής επάρκειας τουλάχιστον ίσο με 8%.

Οι τράπεζες οφείλουν να διατηρούν το ελάχιστο αυτό ποσοστό ιδίων κεφαλαίων ως προς τα ξένα ώστε να διασφαλίζονται οι εργασίες τους και να μπορούν να αντεπεξέλθουν στις απαιτήσεις των πελατών τους για αναλήψεις ή άλλες παρεμφερείς συναλλαγές. Είναι δηλαδή ένα ποσό που πρέπει να διακρατούν οι τράπεζες για λόγους ασφαλείας και εύρυθμης λειτουργίας.

Ο τρόπος υπολογισμού του ύψους των απαιτούμενων κεφαλαίων ποικίλει ανάλογα με το είδος των αναλαμβανόμενων κινδύνων αλλά και τον τρόπο μέτρησής τους. Έτσι, η Επιτροπή προτείνει διαφορετική μέθοδο για κάθε είδος κινδύνου. Επιπλέον, η διαδικασία αλλάζει ανάλογα με την προσέγγιση που ακολουθεί κάθε πιστωτικό ίδρυμα για τον υπολογισμό του κινδύνου στον οποίο εκτίθεται.

Ο δεύτερος πυλώνας της Συμφωνίας αφορά την εποπτική διαδικασία που πρέπει να ακολουθείται για τον έλεγχο συμμόρφωσης με τις επιταγές της Επιτροπής. Δεν ενδιαφέρει μόνο η διασφάλιση της επάρκειας κεφαλαίων για κάλυψη των ενδεχόμενων κινδύνων από πλευράς τραπεζών αλλά και η δημιουργία καλύτερων τεχνικών διαχείρισης τους.

Στα πλαίσια αυτά, η Επιτροπή έχει θέσει τέσσερις βασικές αρχές για την εποπτεία:

1. Οι τράπεζες οφείλουν να έχουν μία μεθοδολογία αποτίμησης της συνολικής τους κεφαλαιακής επάρκειας σε σχέση με τον αναλαμβανόμενο κίνδυνο και διατήρησης των απαιτούμενων κεφαλαίων.
2. Οι εποπτικές αρχές θα πρέπει να ελέγχουν τις εσωτερικές διαδικασίες των τραπεζών για διατήρηση της κεφαλαιακής επάρκειας και να διασφαλίζουν την εφαρμογή των κανονισμών αναφορικά με τους κεφαλαιακούς δείκτες αλλά και να είναι σε θέση, με τη λήψη των κατάλληλων μέτρων, να επιβάλλουν τις απαραίτητες τροποποιήσεις αν κάτι δεν πάει καλά.
3. Οι επόπτες θα πρέπει να προσδοκούν οι τράπεζες να λειτουργούν με κεφάλαια επιπλέον των απαιτούμενων αλλά ταυτόχρονα να μπορούν να τους επιβάλλουν τη διακράτηση κεφαλαίων πέραν του ελαχίστου.
4. Οι εποπτεύοντες θα πρέπει να επεμβαίνουν σε πρώιμα στάδια ώστε να αποτρέπουν την μείωση των απαιτούμενων κεφαλαίων κάτω από το ελάχιστο για κάθε τράπεζα και να ζητούν ταχεία τακτοποίηση με διακράτηση επιπλέον κεφαλαίων όποτε κρίνεται σκόπιμο.

Με τον τρόπο αυτό η Επιτροπή προσδοκά να έχει καλύτερα αποτελέσματα όσον αφορά των έλεγχο και την τήρηση των διαδικασιών και κανόνων ώστε να αποφεύγεται η πρόκληση προβλημάτων στα τραπεζικά ιδρύματα.

Τέλος, ο τρίτος πυλώνας της Συμφωνίας αναφέρεται στη διαφάνεια της αγοράς, δηλαδή στην αποκάλυψη στοιχείων των τραπεζών που να δείχνουν τον συνολικό κίνδυνο που έχουν αναλάβει και τις στρατηγικές διαχείρισής του. Αυτό δίνει στην αγορά τη δυνατότητα διενέργειας συγκρίσεων και παρέχει συνεπείς πληροφορίες για την οικονομική πορεία των ιδρυμάτων.

Στη συνέχεια, θα αναφερθούμε εκτενέστερα στον πρώτο πυλώνα, την κεφαλαιακή επάρκεια, αναφορικά με τον πιστωτικό κίνδυνο αλλά και στις μεθόδους μέτρησής του όπως αυτές κατηγοριοποιούνται και αναλύονται από την Επιτροπή στα πλαίσια της Συμφωνίας της Βασιλείας II.

Κεφάλαιο 4ο: Μέτρηση πιστωτικού κινδύνου

Για τη μέτρηση του πιστωτικού κινδύνου έχουν αναπτυχθεί ποικίλες θεωρίες και μέθοδοι. Όταν εμφανίστηκαν στην οικονομική πραγματικότητα τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα, η αντιμετώπιση του θέματος ήταν πολύ διαφορετική από σήμερα. Αυτό οφείλεται σε μεγάλο βαθμό στη διαφορετική νοοτροπία που επικρατούσε την εποχή εκείνη αλλά και στην έλλειψη βασικών γνώσεων και εργαλείων που να επιτρέπουν την ολοκληρωμένη εξέταση κάθε περίπτωσης.

Αρχικά, η κοινωνική διάρθρωση ήταν διαφορετική, οι πόλεις μικρότερες και οι ανθρώπινες σχέσεις πιο γερές. Συνεπώς, η αξιολόγηση κάθε πελάτη γινόταν σε εντελώς διαφορετική βάση καθώς προϋπήρχε προσωπική γνωριμία και μεγαλύτερη εμπιστοσύνη. Εξ άλλου, στις μικρές κοινωνίες, οι άνθρωποι νιώθουν περισσότερο υπεύθυνοι και προσπαθούν να δημιουργούν στους άλλους θετική εικόνα άρα, ενδιαφέρονται οι συναλλαγές τους να είναι «καθαρές» και να μην προξενούνται προστριβές ή προβλήματα οποιουδήποτε είδους.

Επιπλέον, την εποχή εκείνη, δεν ήταν τόσο διαδεδομένα τα μαθηματικά, η στατιστική, τα οικονομικά, οι κοινωνικές επιστήμες ούτε βέβαια η πληροφορική και οι δυνατότητες που αυτή παρέχει. Έτσι, οι τράπεζες είχαν πολύ λιγότερα μέσα για την αξιολόγηση των αιτημάτων που έφταναν σ' αυτές με αποτέλεσμα, να καταλήγουν συχνά σε λανθασμένα συμπεράσματα.

Σήμερα, με την ευρεία διάδοση της πληροφορικής και τη χρήση των υπολογιστών μπορεί εύκολα κανείς να τηρεί αρχείο με όλες τις περιπτώσεις που έχει αντιμετωπίσει, να παρακολουθεί τις μεταβολές που γίνονται και να ενημερώνεται γρήγορα και με χαμηλό κόστος. Στο παρελθόν, κάτι τέτοιο απαιτούσε πολύ καλή οργάνωση, προσωπικό που να ασχολείται αποκλειστικά με αυτό και πλήθος ωρών εργασίας καθιστώντας το ασύμφορο και μη λειτουργικό, ιδιαίτερα για τις μικρότερες επιχειρήσεις του κλάδου.

Επιπλέον, παλαιότερα, δεν είχαν δημιουργηθεί προγράμματα κατάλληλα για την αξιολόγηση αιτημάτων δανείων ούτε και υπήρχε η δυνατότητα, με τη χρήση κάποιου μηχανικού μέσου τουλάχιστον, να καταγράφονται τα απαιτούμενα οικονομικά, οικογενειακά ή άλλα στοιχεία που χρησιμοποιούνται για τη μέτρηση της πιστοληπτικής ικανότητας και να παρακολουθούνται εύκολα ή να γίνονται συγκρίσεις περιπτώσεων. Συνεπώς, κάθε υπάλληλος που αναλάμβανε να αξιολογήσει το αίτημα δανειοδότησης ενός πελάτη θα έπρεπε να καταγράψει όλα τα στοιχεία που αυτός έκρινε αναγκαία, να τα μελετήσει και να καταλήξει σε μία απόφαση χωρίς να μπορεί να είναι απόλυτα αντικειμενικός – λόγω προσωπικής γνωριμίας, προτιμήσεων κ.α. – και αναλώνοντας πολύ χρόνο για την ανάλυση.

Σήμερα, υπάρχει πληθώρα προγραμμάτων τα οποία, μέσω ενός υπολογιστή, διευκολύνουν σημαντικά το έργο αυτό καθιστώντας μάλιστα τις κρίσεις περισσότερο αντικειμενικές και αξιόπιστες. Βέβαια, κάθε χρηματοπιστωτικό ίδρυμα ενδεχομένως να χρησιμοποιεί δικό του πρόγραμμα για το σκοπό αυτό με αποτέλεσμα να υπάρχουν αποκλίσεις ανάμεσα στις αξιολογήσεις που διενεργούνται για τον ίδιο πελάτη ή για πελάτες με κοινά χαρακτηριστικά (ίδιο εισόδημα, επαγγελματική, περιουσιακή και οικογενειακή κατάσταση, κ.α.). Αυτό όμως δεν καθιστά αναξιόπιστο κάποιο από τα

προγράμματα, δείχνει απλώς ότι λαμβάνονται υπ' όψιν διαφορετικές παράμετροι, σύμφωνα με τη θεώρηση του δημιουργού τους.

Στα πλαίσια πάντως της Συμφωνίας της Βασιλείας δεν είναι όλες οι μέθοδοι αποδεκτές. Κάθε πιστωτικό ίδρυμα μπορεί να επιλέξει τη μέθοδο εκείνη που του ταιριάζει καλύτερα μέσα από δύο ευρύτερες κατηγορίες της οποίες έχει θέσει η Επιτροπή. Πιο συγκεκριμένα, η Επιτροπή έχει χωρίσει τις μεθόδους στην τυποποιημένη προσέγγιση και στην προσέγγιση της εσωτερικής αξιολόγησης. Κάθε προσέγγιση περιλαμβάνει συγκεκριμένα υποδείγματα μέτρησης του πιστωτικού κινδύνου από τα οποία καλούνται να επιλέξουν οι ενδιαφερόμενοι φορείς.

4.1. Τυποποιημένη προσέγγιση (Standardized Approach):

Η τυποποιημένη προσέγγιση μέτρησης του πιστωτικού κινδύνου βασίζεται στη χρήση αξιολογήσεων για τους αντισυμβαλλόμενους από ειδικούς εξωτερικούς αξιολογητικούς οίκους. Οι εθνικές εποπτικές αρχές είναι αρμόδιες για τον καθορισμό των οίκων που μπορούν τα τραπεζικά ιδρύματα να συμβουλευτούν για την αποτίμηση του αναλαμβανόμενου κινδύνου. Σε κάθε περίπτωση όμως, οι οίκοι αυτοί θα πρέπει να πληρούν συγκεκριμένες προϋποθέσεις:

1. Αντικειμενικότητα: Η μέθοδος αξιολόγησης που χρησιμοποιούν θα πρέπει να είναι συστηματική, ακριβής και να αποδεικνύεται σωστή με βάση ιστορικά στοιχεία. Επιπλέον, θα πρέπει να είναι κατοχυρωμένη για τουλάχιστον ένα έτος, κατά προτίμηση για περισσότερο από τρία, ώστε να αναγνωριστεί από τους επόπτες σαν αξιόπιστη.
2. Ανεξαρτησία: Κάθε αξιολογητικός οίκος θα πρέπει να είναι ανεξάρτητος και να μην υπόκειται σε πιέσεις από τρίτους με στόχο τη διαφοροποίηση των αποτελεσμάτων για τις αξιολογούμενες μονάδες. Αυτό σημαίνει ότι οι μέτοχοι / ιδιοκτήτες του οίκου και το διοικητικό του συμβούλιο θα πρέπει να μην έχουν αντικρουόμενα συμφέροντα ή να επηρεάζονται από εξωτερικούς παράγοντες αναφορικά με τη βαθμολόγηση.
3. Διαφάνεια / Διεθνής προσβασιμότητα: Οι αξιολογήσεις θα πρέπει να είναι διαθέσιμες σε ενδιαφερόμενους φορείς τόσο του εσωτερικού όσο και του εξωτερικού με τους ίδιους όρους και προϋποθέσεις. Επίσης, οι γενικές κατευθύνσεις που χρησιμοποιεί ο οίκος για την αξιολόγηση οφείλουν να είναι προσβάσιμες στο κοινό.
4. Αποκάλυψη στοιχείων: Κάθε αξιολογητικός οίκος θα πρέπει να γνωστοποιεί τα εξής στοιχεία: την μέθοδο αποτίμησης που ακολουθεί συμπεριλαμβανομένων του ορισμού πτώχευσης (default) και του χρονικού ορίζοντα, τη σημασία κάθε βαθμολογίας, τα πραγματικά ποσοστά πτωχεύσεων σε κάθε

κατηγορία βαθμολόγησης και την πιθανότητα μετάβασης από μία κατηγορία σε μία άλλη με την πάροδο του χρόνου.

5. Πηγές: Κάθε αξιολογητικός οίκος θα πρέπει να έχει επαρκείς πηγές πληροφοριών και στοιχείων για την προς βαθμολόγηση μονάδα ώστε να είναι σε θέση να κάνει υψηλής πιστότητας αποτίμηση. Επιπλέον, οι πηγές αυτές θα πρέπει να δίνουν τη δυνατότητα για συνεχή ενημέρωση τόσο για ποιοτικά όσο και για ποσοτικά χαρακτηριστικά της υπό εξέταση μονάδας.

Κάθε πιστωτικό ίδρυμα μπορεί ελεύθερα να επιλέξει τις αξιολογήσεις ποιου οίκου, από τους αναγνωρισμένους από τις εθνικές εποπτικές αρχές, θα χρησιμοποιεί για τον υπολογισμό του αναλαμβανόμενου κινδύνου. Εντούτοις, θα πρέπει να χρησιμοποιεί πάντα τον ίδιο οίκο και όχι να επιλέγει κάθε φορά τη βαθμολόγηση που ταιριάζει καλύτερα στις ανάγκες του. Δεν επιτρέπεται, δηλαδή, σε ένα ίδρυμα να επιλέγει για κάθε δανειοδοτούμενη μονάδα τον αξιολογητικό οίκο εκείνο που δίνει την καλύτερη βαθμολόγηση με στόχο τη μείωση του συνολικού του κινδύνου. Πρέπει να υπάρχει μία συνέπεια ως προς την επιλογή.

4.1.1. Στάθμιση ανάλογα με τον κίνδυνο:

Σύμφωνα με τις προτάσεις της Επιτροπής, κάθε κατηγορία αναλαμβανόμενου κινδύνου θα πρέπει να αντιμετωπίζεται με διαφορετικό τρόπο. Έτσι, οι απαιτήσεις των τραπεζών έναντι διαφορετικών αντισυμβαλλομένων θα πρέπει να σταθμίζονται ανάλογα με το βαθμό επικινδυνότητας που ενέχει κάθε ένας από αυτούς.

Αναλυτικότερα, για τις απαιτήσεις από διαφορετικούς φορείς ισχύουν τα ακόλουθα (ανάλογα με τη βαθμολόγηση που κάθε ένας επιτυγχάνει):

✓ Απαιτήσεις έναντι της Κεντρικής Κυβέρνησης ή της Κεντρικής Τράπεζας της χώρας:

Βαθμολόγηση	AAA έως AA-	A+ έως A-	BBB+ έως BBB-	BB+ έως B-	Κάτω από B-	Άνευ
Στάθμιση	0%	20%	50%	100%	150%	100%

Δίνεται η δυνατότητα στις τοπικές εποπτικές αρχές να επιβάλουν μικρότερα ποσοστά στάθμισης κινδύνου για την Κεντρική Τράπεζα της χώρας ή την Κεντρική της Κυβέρνηση εφ' όσον οι απαιτήσεις είναι στο εσωτερικό νόμισμα της χώρας.

Όλες οι απαιτήσεις από την Τράπεζα Διεθνών Διακανονισμών, το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο, την Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα και την Ευρωπαϊκή Κοινότητα σταθμίζονται με μηδενικό συντελεστή (0%).

ν Απαιτήσεις έναντι μη κυβερνητικών φορέων του δημοσίου τομέα:

Σε κάθε περίπτωση τα σταθμά τίθενται σε εθνικό επίπεδο και δεν υπάρχει μία διεθνής οδηγία για το ζήτημα. Μία πιθανότητα είναι να αποφασιστεί ο χειρισμός απαιτήσεων έναντι αυτών των φορέων όπως οι απαιτήσεις έναντι της Κυβέρνησης. Αποκλείεται όμως η θέσπιση χαμηλότερων ποσοστών για τις βραχυπρόθεσμες απαιτήσεις.

ν Απαιτήσεις έναντι αναπτυξιακών τραπεζών:

Μηδενική στάθμιση εφαρμόζεται για αναπτυξιακές τράπεζες με υψηλή βαθμολόγηση οι οποίες ικανοποιούν τα κατωτέρω κριτήρια:

1. Πολύ υψηλής ποιότητας μακροπρόθεσμες εκδόσεις, για παράδειγμα η πλειονότητα των τοποθετήσεων της να είναι σε AAA βαθμολόγησης φορείς.
2. Η μετοχική διάρθρωση των αναπτυξιακών τραπεζών περιλαμβάνει κατά πλειοψηφία μακροπρόθεσμες εκδόσεις με βαθμολογία AA- ή καλύτερη ή τα κεφάλαιά τους προέρχονται από μικρή ή καθόλου μόχλευση, δηλαδή χρησιμοποιούν ίδια κεφάλαια για τις δραστηριότητές τους.
3. Ισχυρή υποστήριξη από τους μετόχους τους η οποία αποδεικνύεται με την καταβολή μεγάλου ποσού σαν αρχικό κεφάλαιο αλλά και τις συνεχείς καταβολές νέων ποσών για αύξηση των ιδίων κεφαλαίων ή για κάλυψη υποχρεώσεων των ιδρυμάτων.
4. Επαρκές κεφάλαιο και ρευστότητα (κάθε αναπτυξιακή τράπεζα εξετάζεται ξεχωριστά για το κριτήριο αυτό καθώς έχουν διαφορετικές υποχρεώσεις και έκθεση σε πιστωτικό ή άλλο κίνδυνο).
5. Αυστηρά κριτήρια για τη δανειοδότηση και συντηρητική οικονομική πολιτική που θα περιλαμβάνει διαρκείς εσωτερικούς ελέγχους, περιορισμό της έκθεσης σε κίνδυνο ανάλογα με τη χώρα, την πιστοληπτική κατηγορία του δανειοδοτούμενου, τον τομέα δραστηριότητάς του κ.α.

Αναπτυξιακές τράπεζες που έχουν μηδενικά σταθμά κινδύνου είναι οι εξής: the International Bank for Reconstruction and Development, the International Finance Corporation, the Asian Development Bank, the African Development Bank, the European Investment Bank, the European Investment Fund, the Nordic Investment Bank, the Caribbean Development Bank, the Islamic Development Bank and the Council of Europe Development Bank.

Οι υπόλοιπες περιπτώσεις αναπτυξιακών τραπεζών αντιμετωπίζονται όπως και οι υπόλοιπες τράπεζες αλλά χωρίς τη δυνατότητα παροχής ευνοϊκότερης στάθμισης για τις βραχυπρόθεσμες απαιτήσεις.

ν Απαιτήσεις έναντι τραπεζών:

Για τις απαιτήσεις έναντι τραπεζών υπάρχουν δύο επιλογές εκ των οποίων οι εθνικές εποπτικές αρχές θα πρέπει να επιλέξουν, κατά την κρίση

τους, μία η οποία θα εφαρμόζεται σε όλες τις τράπεζες. Σύμφωνα με την πρώτη επιλογή, όλες οι τράπεζες που λειτουργούν σε εθνικό επίπεδο θα αντιμετωπίζονται με σταθμά της αμέσως χαμηλότερης κατηγορίας από την Κεντρική Τράπεζα της χώρας. Για απαιτήσεις έναντι τραπεζών χωρών των οποίων η Κεντρική βαθμολογείται από BB+ μέχρι B- ή είναι αβαθμολόγητη θα χρησιμοποιείται σαν μέγιστο σταθμό το 100%.

Η δεύτερη επιλογή βασίζεται σε εξωτερική αξιολόγηση κάθε τράπεζας ξεχωριστά και έχει συντελεστή στάθμισης κινδύνου για τις αβαθμολόγητες ίσο με 50%. Αυτή η επιλογή επιτρέπει την ευνοϊκότερη μεταχείριση των βραχυπρόθεσμων απαιτήσεων, με αρχικό χρονικό ορίζοντα μικρότερο ή ίσο των τριών μηνών, δηλαδή τη χρήση για τις απαιτήσεις αυτές των σταθμών της ακριβώς καλύτερης κατηγορίας με ελάχιστο το 20%. Αυτός ο χειρισμός είναι εφικτός για όλες τις τράπεζες εκτός από αυτές των οποίων η στάθμιση κινδύνου ισούται με 150%.

Συνοπτικά, οι δύο αυτές επιλογές για απαιτήσεις έναντι τραπεζών μπορούν να αποδοθούν όπως στον ακόλουθο πίνακα:

Βαθμολόγηση	AAA έως AA-	A+ έως A-	BBB+ έως BBB-	BB+ έως B-	Κάτω από B-	Άνευ
Επιλογή 1 ^η						
Στάθμιση	20%	50%	100%	100%	150%	100%
Επιλογή 2 ^η						
Στάθμιση	20%	50%	50%	100%	150%	50%
Στάθμιση για βραχυπρόθεσμες απαιτήσεις	20%	20%	20%	50%	150%	20%

ν Απαιτήσεις έναντι ασφαλιστικών εταιρειών:

Οι απαιτήσεις έναντι ασφαλιστικών εταιρειών θα πρέπει να αντιμετωπίζονται όπως οι αντίστοιχες έναντι τραπεζών με την προϋπόθεση ότι οι ασφαλιστικές εταιρείες λειτουργούν με βάση τους κανονισμούς που έχουν τεθεί από την Επιτροπή κυρίως σε θέματα κεφαλαιακής επάρκειας ανάλογα με τον αναλαμβανόμενο κίνδυνο. Αν δεν ισχύει αυτό, τότε οι εταιρείες του κλάδου αυτού θα αντιμετωπίζονται όπως και οι υπόλοιπες επιχειρήσεις.

ν Απαιτήσεις έναντι επιχειρήσεων:

Η στάθμιση των απαιτήσεων έναντι επιχειρήσεων, συμπεριλαμβανομένων και των ασφαλιστικών εταιρειών όπως πρωτίτερα αναφέρεται, δίνεται στον ακόλουθο πίνακα:

Βαθμολόγηση	AAA έως AA-	A+ έως A-	BBB+ έως BB-	Κάτω από BB-	Άνευ
Στάθμιση	20%	50%	100%	150%	100%

Δίνεται η ευχέρεια στις τοπικές εποπτικές αρχές να επιβάλλουν υψηλότερο συντελεστή στάθμισης κινδύνου για τις αβαθμολόγητες επιχειρήσεις εάν θεωρούν ότι ενέχουν μεγαλύτερο κίνδυνο ή κρίνουν, με βάση ιστορικά στοιχεία, πως ο κίνδυνος αδυναμίας αποπληρωμής των υποχρεώσεών τους είναι υψηλότερος. Επιπλέον, μπορεί να αποφασιστεί από τις εποπτικές αρχές να δοθεί η δυνατότητα στις τράπεζες να σταθμίζουν όλες τις απαιτήσεις τους έναντι επιχειρήσεων με συντελεστή 100% αδιακρίτως της αξιολόγησης που έχουν επιτύχει. Σε καμία όμως περίπτωση δεν επιτρέπεται η εναλλαγή πρακτικών ανάλογα με αυτή που προσφέρει θετικότερη βαθμολόγηση. Για το σκοπό αυτό, οι τράπεζες θα πρέπει πρώτα να παίρνουν έγκριση για τη μέθοδο που θα υιοθετήσουν.

v Απαιτήσεις έναντι χαρτοφυλακίων λιανικής:

Για να ανήκει μία επιχείρηση στην κατηγορία αυτή θα πρέπει να πληρεί τα ακόλουθα κριτήρια:

1. Προσανατολισμός: Ο κίνδυνος πρέπει να αφορά ιδιώτη ή ομάδα ιδιωτών ή μικρή επιχείρηση.
2. Προϊόν: Η απαίτηση θα πρέπει να έχει τη μορφή προσωπικού / καταναλωτικού / φοιτητικού δανείου, δανείου για αγορά αυτοκινήτου, χρηματοδοτικής μίσθωσης (leasing), πιστωτικής κάρτας, διευκόλυνσης σε μικρή επιχειρηματική μονάδα κ.λπ.
3. Διαφοροποίηση: Το χαρτοφυλάκιο θα πρέπει να είναι ικανοποιητικά διαφοροποιημένο ούτως ώστε να μειώνεται ο συνολικός του κίνδυνος οπότε και να δικαιολογεί συντελεστή στάθμισης κινδύνου ίσο προς 75%. Ένας τρόπος επίτευξης ικανοποιητικής διασποράς είναι η θέσπιση ορίου όσον αφορά τη μέγιστη έκθεση σε έναν αντισυμβαλλόμενο στο σύνολο του χαρτοφυλακίου. Η Επιτροπή σαν όριο προτείνει το 0,20% για κάθε δανειοδοτούμενη οικονομική μονάδα.
4. Συνολική απαίτηση ως προς κάθε αντισυμβαλλόμενο: Δεν πρέπει να υπερβαίνει το ένα εκατομμύριο ευρώ (€1.000.000,00).

Απαιτήσεις που εντάσσονται στην κατηγορία αυτή σταθμίζονται με συντελεστή 75% εκτός αυτών που ανήκουν στα ληξιπρόθεσμα δάνεια και εξαιρούνται του γενικού αυτού κανόνα.

v Απαιτήσεις στεγαστικής πίστης:

Στεγαστικά δάνεια που δίνονται με υποθήκευση ακίνητο που έχει στην κατοχή του ή θα αποκτήσει ο δανειολήπτης σταθμίζονται με συντελεστή 35%. Βέβαια, θα πρέπει το ποσοστό αυτό να εφαρμόζεται μόνο για δάνεια στεγαστικής πίστης με υποθήκη και όχι σε άλλου τύπου. Αν παρ' όλ' αυτά οι εποπτικές αρχές θεωρούν ότι το 35% δεν ανταποκρίνεται επαρκώς στον αναλαμβανόμενο κίνδυνο, τότε μπορούν να ζητήσουν την υιοθέτηση υψηλότερου ποσοστού.

ν Απαιτήσεις με κάλυμμα εμπορική ακίνητη περιουσία:

Για απαιτήσεις αυτού του τύπου, η Επιτροπή, λαμβάνοντας υπ' όψιν το γεγονός ότι κατά το παρελθόν πολλά δάνεια αυτού του είδους αποτέλεσαν προβληματικό κομμάτι του ενεργητικού των τραπεζών, θεωρεί σκόπιμη την επιβολή σταθμού όχι μικρότερου του 100% ακόμα και για τα δάνεια εκείνα που έχουν δοθεί με υποθήκη σε γραφεία ή άλλους επαγγελματικούς / βιομηχανικούς χώρους. Εντούτοις, σε εξαιρετικές περιπτώσεις πολύ καλών και ανεπτυγμένων αγορών μπορεί να δικαιολογηθεί η εφαρμογή ενός χαμηλότερου ποσοστού, στο ύψος του 50% του συνολικού ποσού του δανείου το οποίο όμως ταυτόχρονα δεν είναι μικρότερο του 50% της εμπορικής αξίας του ακινήτου ή του 60% του ποσού της υποθήκης. Για να εφαρμοστεί η εξαίρεση αυτή θα πρέπει απαραίτητα να συντρέχουν συγκεκριμένες αυστηρές προϋποθέσεις.

ν Απαιτήσεις έναντι ληξιπρόθεσμων δανείων:

Τα δάνεια σε καθυστέρηση για περισσότερο από ενενήντα (90) ημέρες, με εξαίρεση τα ενυπόθηκα στεγαστικά, θα σταθμίζονται ως προς τον κίνδυνο ανάλογα με το ύψος του ανεξόφλητου κεφαλαίου και το ποσοστό των προβλέψεων επισφάλειας που έχει κάνει η τράπεζα. Πιο συγκεκριμένα, ισχύουν τα ακόλουθα:

- Δάνεια για τα οποία η πρόβλεψη είναι μικρότερη του 20% του άληκτου κεφαλαίου τους θα σταθμίζονται με συντελεστή 150%.
- Δάνεια για τα οποία η πρόβλεψη είναι μεγαλύτερη του 20% του άληκτου τους κεφαλαίου θα σταθμίζονται με συντελεστή 100%.
- Δάνεια για τα οποία η πρόβλεψη δεν είναι μικρότερη του 50% του άληκτου κεφαλαίου τους θα σταθμίζονται με συντελεστή 100% με ευχέρεια όμως μείωσης του συντελεστή αυτού έως και το 50%.

Για τα ενυπόθηκα στεγαστικά δάνεια θα χρησιμοποιείται συντελεστής στάθμισης κινδύνου 100% άσχετα προς τις προβλέψεις επισφαλειών που έχουν υπολογιστεί γι' αυτά. Εντούτοις, εάν οι προβλέψεις υπερβαίνουν το 20% του άληκτου κεφαλαίου τους τότε μπορεί, κατά την κρίση των τοπικών εποπτικών αρχών, να χρησιμοποιηθεί συντελεστής στάθμισης ίσος προς 50%.

ν Απαιτήσεις έναντι πελατών υψηλού κινδύνου:

Οι απαιτήσεις από αντισυμβαλλόμενους με χαμηλή βαθμολογία θα σταθμίζονται με συντελεστή τουλάχιστον 150% ή μεγαλύτερο. Στην κατηγορία αυτή εντάσσονται οι ακόλουθες περιπτώσεις:

1. Απαιτήσεις έναντι κυβερνήσεων, δημοσίων φορέων και οργανισμών, τραπεζών και ασφαλιστικών εταιρειών με αξιολόγηση χαμηλότερα από B-.

2. Απαιτήσεις έναντι επιχειρήσεων με αξιολόγηση χαμηλότερη του BB-.
3. Δάνεια σε καθυστέρηση μεγαλύτερη των ενενήντα (90) ημερών εφ' όσον οι προβλέψεις επισφάλειας που έχουν γίνει γι' αυτά δεν υπερβαίνουν το 20% του άληκτού τους κεφαλαίου.

Οι τοπικές αρχές δύνανται να επιβάλουν συντελεστή στάθμισης κινδύνου 150% ή μεγαλύτερο και σε άλλες περιπτώσεις εφ' όσον κρίνουν ότι ενέχουν υψηλότερο κίνδυνο. Παράδειγμα μπορεί να αποτελέσουν οι καινοτόμες επενδύσεις (venture capital) ή κάποιες ιδιωτικές επενδύσεις.

v Απαιτήσεις έναντι στοιχείων εκτός ισολογισμού:

Για να χρησιμοποιηθούν τα στοιχεία αυτά στη μέτρηση του κινδύνου θα πρέπει να μετατραπούν, με τη βοήθεια ειδικών συντελεστών, σε ισοδύναμες πιστωτικές θέσεις. Αναλυτικότερα, οι υποσχετικές διάρκειας μέχρι ένα έτος έχουν συντελεστή μετατροπής ίσο με 20% ενώ, οι έχουσες διάρκεια μεγαλύτερη του έτους ίσο με 50%. Εντούτοις, υποσχετικές που μπορούν να ανακληθούν ανά πάσα στιγμή έχουν μηδενικό συντελεστή. Στα χρεόγραφα θα εφαρμόζεται συντελεστής 100% ενώ, στις βραχυπρόθεσμες εγγυητικές επιστολές συντελεστής 20%.

4.1.2. Κανονιστικές διατάξεις εφαρμογής:

Για τη σωστή υλοποίηση των προτάσεων της Επιτροπής οι εποπτικές αρχές θα πρέπει να φροντίσουν ώστε να καθορίσουν σαφώς τη στάθμιση κινδύνου που αντιστοιχεί σε κάθε κατηγορία αξιολόγησης για να είναι συνεπής η εφαρμογή της μεθόδου απ' όλους τους ενδιαφερόμενους φορείς. Καθώς κάθε αξιολογητικός οίκος μπορεί να χρησιμοποιήσει διαφορετική ομαδοποίηση στις οικονομικές μονάδες που εξετάζει και να θέσει διαφορετικά όρια σε κάθε κατηγορία, θα πρέπει, σε εθνικό επίπεδο, να υπάρχει ένας ενιαίος τρόπος χειρισμού των αξιολογήσεων που να καταλήγει σε ομοιογενές αποτέλεσμα.

Επιπροσθέτως, κάθε τράπεζα θα πρέπει να γνωστοποιεί τις αξιολογήσεις που χρησιμοποιεί για τον υπολογισμό του αναλαμβανόμενου κινδύνου για κάθε είδος απαιτήσεων. Θα πρέπει πάντα να λαμβάνει υπ' όψιν της για κάθε τύπο απαίτησης την αξιολόγηση που κάνει συγκεκριμένος, εγκεκριμένος οίκος και όχι να επιλέγει κάθε φορά την αξιολόγηση του οίκου εκείνου που θεωρείται ευνοϊκότερη για τον υπολογισμό του συνολικού κινδύνου του χαρτοφυλακίου της.

Σε περίπτωση που για κάποιο λόγο υπάρχουν περισσότερες από μία εκτιμήσεις από αξιολογητικούς οίκους για κάποια τραπεζική απαίτηση τότε, η τράπεζες υποχρεούνται να χρησιμοποιούν αυτή που αντιστοιχεί στον υψηλότερο συντελεστή στάθμισης κινδύνου αναφέροντας όμως και τις υπόλοιπες.

Όταν μία τράπεζα επενδύει σε χαρτοφυλάκιο το οποίο έχει εκ των προτέρων αξιολογηθεί, τότε θα χρησιμοποιήσει την υπάρχουσα αξιολόγηση

για τον υπολογισμό του αναλαμβανόμενου κινδύνου. Σε κάθε άλλη περίπτωση, ισχύουν τα ακόλουθα:

1. Εάν ο δανειζόμενος έχει αξιολογηθεί για την έκδοση κάποιου άλλου δανείου μπορεί να χρησιμοποιηθεί από την τράπεζα η αξιολόγηση αυτή μόνον εφ' όσον και η απαίτηση αυτή κατατάσσεται εξ ίσου με την παλαιότερη σε όλα τα επίπεδα.
2. Εάν ο δανειζόμενος έχει αξιολογηθεί σαν οικονομική μονάδα σε υψηλή κατηγορία τότε η βαθμολόγηση που έχει μπορεί να χρησιμοποιηθεί σε όλες τις παλαιότερες απαιτήσεις. Οι υπόλοιπες μη αξιολογηθείσες απαιτήσεις θα πρέπει να αντιμετωπιστούν ως αβαθμολόγητες. Εάν όμως είτε ο δανειζόμενος ή μία συγκεκριμένη απαίτηση έναντι αυτού έχει χαμηλή βαθμολόγηση, τότε κάθε νέα απαίτηση από αυτόν θα πρέπει να σταθμιστεί ανάλογα με τη βαθμολόγηση αυτή.

Βέβαια, σε περίπτωση που η τράπεζα θέλει να στηριχθεί σε μία μόνο αξιολόγηση θα πρέπει να φροντίσει ώστε αυτή να αντανakλά το συνολικό κίνδυνο που έχει από το συγκεκριμένο αντισυμβαλλόμενο.

Επιπλέον, κάθε απαίτηση πρέπει να αξιολογείται διαφορετικά ανάλογα με το νόμισμα στο οποίο είναι. Συνεπώς, βαθμολόγηση για απαιτήσεις στο τοπικό νόμισμα της χώρας δεν επιτρέπεται να εφαρμοστεί και για απαιτήσεις σε συνάλλαγμα ακόμα κι αν ο αντισυμβαλλόμενος είναι ο ίδιος και στις δύο περιπτώσεις.

Επιπροσθέτως, οι αξιολογήσεις για βραχυπρόθεσμες απαιτήσεις (μέχρι τρεις μήνες) δεν μπορούν να γενικευθούν και να χρησιμοποιηθούν για άλλες βραχυπρόθεσμες ή μακροπρόθεσμες απαιτήσεις. Γενικά, εάν μία βραχυπρόθεσμη απαίτηση σταθμίζεται με συντελεστή 50% μία αβαθμολόγητη βραχυπρόθεσμη απαίτηση έναντι του ίδιου αντισυμβαλλόμενου θα έχει συντελεστή τουλάχιστον ίσο με 100% ενώ, εάν η βραχυπρόθεσμη απαίτηση δικαιολογεί συντελεστή 150% όλες οι αβαθμολόγητες απαιτήσεις, αδιακρίτως διάρκειας, θα αντιμετωπιστούν με τον ίδιο συντελεστή στάθμισης κινδύνου.

4.1.3. Μειώσεις πιστωτικού κινδύνου (credit risk mitigation):

Ο αναλαμβανόμενος από τις τράπεζες πιστωτικός κίνδυνος μπορεί να μετριαστεί με τη λήψη των κατάλληλων μέτρων. Ο βασικότερος τρόπος για την επίτευξη αυτού του στόχου είναι η χρήση καλυμμάτων για τη δανειοδότηση πελατών. Υπάρχουν πολλά στοιχεία που μπορεί μία τράπεζα να χρησιμοποιήσει ως κάλυμμα για τη δανειοδότηση ενός πελάτη. Η Επιτροπή ασχολείται κυρίως με τα εχέγγυα που χρησιμοποιούνται για το σκοπό αυτό.

Τα καλύμματα προσφέρουν στην τράπεζα τη δυνατότητα εξόφλησης των απαιτήσεών της από έναν πελάτη εάν αυτός καταστεί αφερέγγυος. Μπορεί δηλαδή μία τράπεζα η οποία έχει λάβει ένα κάλυμμα για τη χορήγηση ενός δανείου να το εκποιήσει και να εισπράξει έτσι το οφειλόμενο προς αυτή κεφάλαιο, μερικά ή συνολικά ανάλογα με το είδος και την αξία του καλύμματος.

Εντούτοις, η χρήση καλυμμάτων μπορεί να επιφέρει στην τράπεζα αυξημένη έκθεση σε άλλες μορφές κινδύνων όπως είναι ο νομικός, ο λειτουργικός, ο κίνδυνος ρευστότητας και ο κίνδυνος αγοράς. Βέβαια, αυτό εξαρτάται και από τον τύπο και τη φύση του καλύμματος. Για παράδειγμα, εάν για κάλυμμα χρησιμοποιηθεί κάποιο περιουσιακό στοιχείο του δανειολήπτη που απαξιώνεται με την πάροδο του χρόνου είναι πιθανό όταν θα χρειαστεί η τράπεζα να το εκποιήσει για να καλύψει το οφειλόμενο προς αυτή κεφάλαιο, η αγοραία αξία του να είναι μικρότερη της εκτιμηθείσας και να μην αρκεί. Επιπλέον, μπορεί να υπάρχει νομικό κώλυμα στη χρήση του καλύμματος ή να απαιτείται χρονοβόρα ή δαπανηρή διαδικασία ώστε να μπορέσει η τράπεζα να αξιοποιήσει το κάλυμμα που έχει στη διάθεσή της.

Συνεπώς, μπορεί μεν τα καλύμματα για ένα δάνειο να μειώνουν τον πιστωτικό κίνδυνο στον οποίο εκτίθεται ένα τραπεζικό ίδρυμα όμως μπορεί να προκαλούν αύξηση στο συνολικό αναλαμβανόμενο κίνδυνο ή να υπάρχει δυσχέρεια στη χρήση τους.

Για να μειωθεί ο κίνδυνος από τη χρήση εχεγγύων, τουλάχιστον όσον αφορά τη νομική πλευρά, οι τράπεζες θα πρέπει να φροντίσουν για τη σαφή διατύπωση των όρων παροχής του καλύμματος από τον πελάτη ούτως ώστε να μπορούν να στηρίξουν τη χρήση του στη δανειακή σύμβαση που έχουν συνάψει και να έχουν έτσι την ευχέρεια εκποίησής του χωρίς πρόβλημα.

Τα καλύμματα μπορούν να χρησιμοποιηθούν είτε για ολική είτε για μερική κάλυψη από τον αναλαμβανόμενο πιστωτικό κίνδυνο. Αυτό θα εξαρτηθεί από το είδος και την αξία τους. Επίσης, υπάρχει πληθώρα καλυμμάτων που μπορεί να προσφέρει ο αντισυμβαλλόμενος ή ένας τρίτος.

Κάθε τύπος καλύμματος χρήζει και διαφορετικής μεταχείρισης από την τράπεζα καθώς ενέχει διαφορετικό κίνδυνο. Για παράδειγμα, όταν το κάλυμμα το προσφέρει κάποιος άλλος τότε ο κίνδυνος αθέτησης επιμερίζεται σε δύο πρόσωπα, το δανειολήπτη και τον εγγυητή. Εξ' άλλου, κάποιες κατηγορίες καλυμμάτων είναι πιο σίγουρες και πιο εύκολα ρευστοποιήσιμες. Τέτοιο παράδειγμα αποτελούν τα μετρητά ή οι καταθέσεις στην δανείστρια τράπεζα.

Σε κάθε περίπτωση όμως οι τράπεζες θα πρέπει να μεριμνούν ώστε το κάλυμμα να διασφαλίζει πραγματικά το δάνειο που χορηγούν. Έτσι, θα καλό είναι να αποφεύγουν επιλογή καλυμμάτων με μεγάλη θετική συσχέτιση με το δανειολήπτη καθώς κάτι τέτοιο σημαίνει ότι εάν ο δανειολήπτης αδυνατεί να ικανοποιήσει τις οφειλές του τότε και το κάλυμμα θα είναι ανίσχυρο. Παράδειγμα τέτοιου καλύμματος είναι τα χρεόγραφα εκδόσεως του δανειολήπτη ή η εγγύηση από θυγατρική εταιρεία κ.λπ.

Η Επιτροπή της Βασιλείας κάνει μία εκτενή αναφορά στα είδη και την αντιμετώπιση των διαφόρων τύπων καλυμμάτων. Επίσης, προτείνει δύο διαφορετικές μεθόδους οι οποίες μπορούν να εφαρμοστούν ανεξάρτητα από το ποια μέθοδο υπολογισμού του πιστωτικού κινδύνου έχει υιοθετήσει κάθε ίδρυμα αρκεί να υπάρχει συνέπεια στην επιλογή. Οι δύο αυτές μέθοδοι είναι η απλή προσέγγιση (simple approach) και η περιεκτική (comprehensive approach).

4.1.3.1 The simple approach:

Σύμφωνα με την προσέγγιση αυτή σαν εχέγγυα αναγνωρίζονται τα εξής:

- Μετρητά και τα ισοδύναμά τους (πιστοποιητικά κατάθεσης κ.α.)
- Χρυσός
- Ομολογίες αξιολογηθείσες από αναγνωρισμένους οίκους οι οποίες είναι BB- τουλάχιστον εφ' όσον εκδίδονται από το Κράτος ή δημόσιους οργανισμούς που χειρίζονται κατά τον ίδιο τρόπο ή BBB- τουλάχιστον εφ' όσον εκδίδονται από οποιαδήποτε άλλη οικονομική μονάδα
- Ομολογίες μη αξιολογηθείσες υπό την προϋπόθεση ότι εκδίδονται από τράπεζα και διαπραγματεύονται σε αναγνωρισμένο χρηματιστήριο, όλες οι υπόλοιπες εκδόσεις του συγκεκριμένου ιδρύματος είναι βαθμολογημένες τουλάχιστον με BBB- από αναγνωρισμένο αξιολογητικό οίκο, η τράπεζα που τις κατέχει σαν εχέγγυο δεν τις αξιολογεί χαμηλότερα και οι εποπτικές αρχές πιστεύουν ότι έχουν υψηλή εμπορευσιμότητα
- Αξιόγραφα που συμπεριλαμβάνονται στον κύριο δείκτη διαπραγμάτευσης κάποιου χρηματιστηρίου (συμπεριλαμβάνονται και οι μετατρέψιμες ομολογίες)

Για να αναγνωρισθεί όμως σαν κάλυμμα κάτι από τα ανωτέρω θα πρέπει επιπλέον να είναι δεσμευμένο στην τράπεζα για την ίδια διάρκεια με την απαίτηση από τον πελάτη. Θα πρέπει ακόμα να επαναξιολογείται σε τακτά χρονικά διαστήματα κατά την περίοδο αυτή (κατ' ελάχιστον κάθε έξι μήνες).

Κατά κανόνα, ο συντελεστής στάθμισης κινδύνου για τα εχέγγυα αυτά είναι 20%. Υπάρχουν όμως και ορισμένες εξαιρέσεις:

- Συναλλαγές επαναγοράς (repo-style transactions) που γίνονται από Κυβερνήσεις, δημοσίους οργανισμούς, τράπεζες, άλλες επιχειρήσεις που δικαιολογούν συντελεστή στάθμισης κινδύνου σύμφωνα με την τυποποιημένη μέθοδο ίσο προς 20%, αμοιβαία κεφάλαια και συνταξιοδοτικά ταμεία μπορούν να έχουν συντελεστή στάθμισης ίσο προς 0% εφ' όσον πληρούν και τα ακόλουθα κριτήρια: α) τόσο η απαίτηση όσο και το κάλυμμα είναι μετρητά ή κρατικό ομόλογο ή ομόλογο δημοσίου οργανισμού το οποίο σταθμίζεται με μηδενικό συντελεστή, β) η απαίτηση και το κάλυμμα είναι στο ίδιο νόμισμα, γ) η συναλλαγή είναι άμεση (overnight) ή εφαρμόζεται καθημερινή αναπροσαρμογή του καλύμματος, δ) σε περίπτωση αδυναμίας του αντισυμβαλλόμενου να συμπληρώσει το απαιτούμενο περιθώριο διασφάλισης η ρευστοποίηση του καλύμματος δεν καθυστερεί (δυσνητικά) περισσότερο από δύο εργάσιμες ημέρες, ε) η συναλλαγή γίνεται σε οργανωμένη αγορά, ζ) ισχύουν νομικοί κανόνες γι' αυτήν, η) υπάρχει στη συμφωνία όρος που υπαγορεύει ότι σε περίπτωση αδυναμίας εκπλήρωσης της υποχρέωσης από τον αντισυμβαλλόμενο η ισχύ της παύει αμέσως και θ) σε περίπτωση αθέτησης, για οποιαδήποτε αιτία, η

τράπεζα έχει το δικαίωμα, νομικά, να εκποιήσει άμεσα το κάλυμμα

- Σε περίπτωση που ισχύουν μεν τα ανωτέρω αναφερθέντα κριτήρια άλλα ο αντισυμβαλλόμενος δεν ανήκει σε μία από τις κατηγορίες αυτές τότε, εφαρμόζεται συντελεστής στάθμισης ίσος με 10%
- Μηδενικός συντελεστής στάθμισης μπορεί να χρησιμοποιηθεί και στην περίπτωση όπου η απαίτηση και το κάλυμμα είναι στο ίδιο νόμισμα και το κάλυμμα είναι κατάθεση μετρητών ή κρατικό ομόλογο ή ομόλογο δημοσίου οργανισμού που δικαιολογεί συντελεστή στάθμισης κινδύνου ίσο με 0% και η αγοραία τιμή του έχει μειωθεί κατά 20%

4.1.3.2 The comprehensive approach:

Σύμφωνα με την προσέγγιση αυτή σαν εχέγγυα αναγνωρίζονται, πέραν αυτών που γίνονται δεκτά και στην απλή (simple), και τα εξής:

- Αξιόγραφα που δεν περιλαμβάνονται στον κύριο δείκτη αλλά διαπραγματεύονται σε κάποιο αναγνωρισμένο χρηματιστήριο
- Αμοιβαία κεφάλαια που περιλαμβάνουν τέτοια αξιόγραφα

Χρησιμοποιώντας τη μέθοδο αυτή, οι τράπεζες καλούνται να υπολογίσουν την σταθμισμένη έκθεση που έχουν στον κίνδυνο που συνεπάγεται κάθε αντισυμβαλλόμενος λαμβάνοντας υπ' όψιν και τα διαθέσιμα καλύμματα ώστε να καλύπτουν τις απαιτήσεις κεφαλαιακής επάρκειας. Για τον υπολογισμό της έκθεσης στον κίνδυνο οι τράπεζες χρησιμοποιούν συγκεκριμένους ποσοστιαίους δείκτες απομείωσης της τρέχουσας αγοραίας αξίας των στοιχείων που χρησιμεύουν σαν κάλυμμα. Το μέγεθος του δείκτη εξαρτάται από την επικινδυνότητα κάθε στοιχείου και άρα, τροποποιείται αναλόγως.

Στον υπολογισμό των δεικτών αυτών θα πρέπει να ληφθούν υπ' όψιν τόσο το ύψος της έκθεσης στον κίνδυνο όσο και η αξία κάθε καλύμματος. Επίσης, θα πρέπει να εκτιμηθεί και η διακύμανση που ενδέχεται να έχει η αγοραία αξία του καλύμματος και να τροποποιηθεί ανάλογα ο δείκτης. Επιπλέον, εάν το κάλυμμα και η απαίτηση είναι σε διαφορετικό νόμισμα, θα πρέπει να συνεκτιμηθεί και η μεταβλητότητα της συναλλαγματικής ισοτιμίας, που αυξάνει την επικινδυνότητα του καλύμματος.

Για τον υπολογισμό των προαναφερθέντων δεικτών (haircuts) οι τράπεζες μπορούν να υιοθετήσουν είτε τους δοθέντες από τις εποπτικές αρχές δείκτες είτε να κάνουν δικές τους εκτιμήσεις χρησιμοποιώντας εσωτερικούς υπολογισμούς για την αγοραία τιμή κάθε καλύμματος. Βέβαια, για να εφαρμόσουν τις δικές τους εκτιμήσεις θα πρέπει να πληρούν κάποια ποιοτικά και ποσοτικά κριτήρια όπως αυτά τίθενται από τους εποπτεύοντες.

Η επιλογή ανάμεσα στις δύο μεθόδους είναι ανεξάρτητη από τη χρήση της τυποποιημένης προσέγγισης ή αυτής της εσωτερικής αξιολόγησης (IRB approach) για τη μέτρηση του αναλαμβανόμενου πιστωτικού κινδύνου. Εντούτοις, εάν μία τράπεζα αποφασίσει να ακολουθήσει την χρήση

εσωτερικών εκτιμήσεων θα πρέπει να το κάνει για όλη τη γκάμα των καλυμμάτων που έχει.

Για ορισμένες κατηγορίες συναλλαγών που σχετίζονται με συμφωνίες επαναγοράς και εφ' όσον αυτές αφορούν κρατικά ομόλογα οι εποπτικές αρχές μπορεί να επιτρέψουν τη χρήση διαφορετικής απ' ότι συνήθως μεθόδου. Παρέχεται ακόμα μία τρίτη δυνατότητα στις τράπεζες αναφορικά με το ζήτημα αυτό: μπορούν να χρησιμοποιήσουν μοντέλα τύπου VaR (value at risk) για τον υπολογισμό της δυνητικής μεταβλητότητας της τιμής συναλλαγών επαναγοράς.

▼ Υπολογισμός κεφαλαιακών απαιτήσεων:

Ο υπολογισμός της έκθεσης σε πιστωτικό κίνδυνο μετά τη χρήση καλυμμάτων γίνεται με τον ακόλουθο τύπο:

$$E^* = \max\{0, [E(1 + He) - C(1 - Hc - Hfx)]\}$$

όπου:

E^* είναι η αξία της έκθεσης μετά την μείωση του κινδύνου λόγω καλυμμάτων (risk mitigation)

E είναι η τρέχουσα αξία έκθεσης

He είναι ο κατάλληλος δείκτης απομείωσης (haircut) της έκθεσης

C είναι η τρέχουσα αξία του καλύμματος

Hc είναι ο κατάλληλος δείκτης απομείωσης για το συγκεκριμένο κάλυμμα

Hfx είναι ο κατάλληλος δείκτης απομείωσης για τη διάσταση μεταξύ του νομίσματος της απαίτησης και του καλύμματος

Το ύψος της έκθεσης στον κίνδυνο πολλαπλασιάζεται με το αντίστοιχο για τον αντισυμβαλλόμενο σταθμό και έτσι δίνεται το τελικό ποσό που θα πρέπει να χρησιμοποιηθεί.

Εάν το κάλυμμα δεν είναι ένα μεμονωμένο στοιχείο αλλά αποτελείται από μία ομάδα περιουσιακών στοιχείων τότε ο δείκτης απομείωσης υπολογίζεται ως εξής:

$$H = \sum_i a_i H_i$$

όπου:

a_i είναι το σταθμό του στοιχείου όπως υπολογίζεται σε νομισματικές μονάδες

H_i είναι ο αντίστοιχος δείκτης απομείωσης για το εν λόγω στοιχείο

▼ Δεδομένοι τυπικοί δείκτες (standard supervisory haircuts):

Στον ακόλουθο πίνακα δίνονται οι δείκτες όπως αυτοί καθορίζονται από τις εποπτικές αρχές, υποθέτοντας καθημερινή αναπροσαρμογή περιθωρίου διασφάλισης και περίοδο παρακράτησης δέκα (10) εργάσιμων ημερών. Οι δείκτες εκφράζονται σε ποσοστό.

Βαθμολόγηση αξιογράφων	Εναπομείνασα διάρκεια	Κυβερνητικής έκδοσης	Άλλοι εκδότες
AAA έως AA-	≤1 έτος	0,50	1
	>1 έτος, ≤ 5 ετών	2	4
	> 5 ετών	4	8
A- έως BBB- ή αβαθμολόγσιμες τραπεζικές εκδόσεις	≤1 έτος	1	2
	>1 έτος, ≤ 5 ετών	3	6
	> 5 ετών	6	12
BB+ έως BB-	Όλες	15	
Αξιόγραφα του κυρίως δείκτη και χρυσός		15	
Άλλα αξιόγραφα διαπραγματεύσιμα σε αναγνωρισμένο χρηματιστήριο		25	
Αμοιβαία κεφάλαια		Ο υψηλότερος δείκτης που αντιστοιχεί σε ένα από τα αξιόγραφα στα οποία επενδύουν	
Μετρητά του ιδίου νομίσματος		0	

Στα αξιόγραφα κυβερνητικής έκδοσης συμπεριλαμβάνονται και αυτά που έχουν εκδοθεί από δημοσίους οργανισμούς που αντιμετωπίζονται κατά τον ίδιο τρόπο ή από αναπτυξιακές τράπεζες που έχουν μηδενικό συντελεστή στάθμησης κινδύνου.

ν Εσωτερικές εκτιμήσεις δεικτών (own estimates for haircuts):

Για τη διενέργεια εσωτερικών εκτιμήσεων για τους δείκτες θα πρέπει να πληρούνται κάποια ποιοτικά και ποσοτικά κριτήρια ως ακολούθως:

Α) Ποιοτικά κριτήρια:

1. Η περίοδος παρακράτησης (holding period) του στοιχείου εξαρτάται από το είδος της συναλλαγής και τη συχνότητα αναπροσαρμογής της τιμής του. Η ελάχιστη περίοδος για διαφορετικές συναλλαγές δίνεται στον ακόλουθο πίνακα:

Είδος συναλλαγής	Ελάχιστη περίοδος	Προϋποθέσεις
Συμφωνίες επαναγοράς	Πέντε (5) εργάσιμες ημέρες	Καθημερινή αναπροσαρμογή
Λοιπές συναλλαγές στην αγορά κεφαλαίου	Δέκα (10) εργάσιμες ημέρες	Καθημερινή αναπροσαρμογή
Δανεισμός αξιογράφων	Είκοσι (20) εργάσιμες ημέρες	Καθημερινή αναπροσαρμογή

2. Οι τράπεζες πρέπει να λαμβάνουν υπ' όψιν τους την έλλειψη ρευστότητας που έχουν τα χαμηλότερης ποιότητας περιουσιακά στοιχεία. Στην περίπτωση αυτή θα πρέπει να αναπροσαρμόζεται η ελάχιστη περίοδος παρακράτησης ανάλογα. Επιπλέον, θα πρέπει να ελέγχεται μέσω ιστορικών δεδομένων εάν υποδηλώνεται συγκεκριμένη μεταβλητότητα για

κάποια στοιχεία, όπως για παράδειγμα τα συνδεδεμένα νομίσματα, και να αντιμετωπίζονται αναλόγως.

3. Η παρακολούθηση ιστορικών στοιχείων για υπολογισμό των δεικτών απομείωσης θα πρέπει να διαρκεί κατ' ελάχιστον ένα έτος
4. Οι τράπεζες θα πρέπει να αναπροσαρμόζουν τα δεδομένα που χρησιμοποιούν για υπολογισμό των δεικτών απομείωσης τουλάχιστον μία φορά το τρίμηνο και να τους επανεκτιμούν κάθε φορά που αλλάζουν οι αγοραίες τιμές. Δηλαδή, οι δείκτες αυτοί θα πρέπει να υπολογίζονται σε τριμηνιαία βάση ή και συχνότερα. Εξ' άλλου, οι εποπτικές αρχές μπορούν, αν το κρίνουν απαραίτητο, να απαιτήσουν την τακτικότερη αναπροσαρμογή.
5. Δεν επιβάλλεται η χρήση συγκεκριμένου μοντέλου εκτίμησης. Κάθε τράπεζα μπορεί να επιλέξει αυτό που την εξυπηρετεί καλύτερα με τον όρο αυτό να περιλαμβάνει όλους τους κινδύνους που αναλαμβάνει. Παράδειγμα τέτοιου μοντέλου είναι η προσομοίωση τύπου Monte Carlo (Monte Carlo simulation).

B) Ποσοτικά κριτήρια:

- 1 Οι εκτιμήσεις μεταβλητότητας πρέπει να χρησιμοποιούνται στην καθημερινή διαχείριση κινδύνων.
- 2 Οι τράπεζες θα πρέπει να έχουν σαφείς και αυστηρές διαδικασίες που να διασφαλίζουν την συμμόρφωση των εκτιμήσεων τους με τις επιταγές της Επιτροπής και να ελέγχουν την ορθότητα εφαρμογής των εσωτερικών συστημάτων διαχείρισης κινδύνων.
- 3 Το εσωτερικό σύστημα διαχείρισης κινδύνων θα πρέπει να συμπορεύεται με εφαρμογή ορίων έκθεσης στον κίνδυνο.
- 4 Το σύστημα διαχείρισης κινδύνων θα πρέπει να αναθεωρείται τακτικά από ανεξάρτητους ελεγκτές. Ο έλεγχος αυτός θα πρέπει να γίνεται συχνά, όχι πέραν του έτους, και να περιλαμβάνει την αξιολόγηση κάθε σημαντικής αλλαγής στη διαδικασία μέτρησης του κινδύνου, την πληρότητα και ακρίβεια των στοιχείων για τη θέση της τράπεζας αναφορικά με τον αναλαμβανόμενο κίνδυνο, την πιστοποίηση της συνέπειας, ανεξαρτησίας και αξιοπιστίας των πηγών λήψης στοιχείων για χρήση στα εσωτερικά μοντέλα και την ακρίβεια και καταλληλότητα των υποθέσεων μεταβλητότητας.

Τα κριτήρια αυτά ενδεχομένως να χρειαστούν αναπροσαρμογή αν οι συνθήκες διαφοροποιηθούν. Για παράδειγμα, η διάρκεια παρακράτησης του καλύμματος πρέπει να μεταβληθεί εφ' όσον αλλάξει η περίοδος αναπροσαρμογής της τιμής του ή του περιθωρίου διασφάλισης. Στην περίπτωση αυτή, ο συντελεστής απομείωσης θα πρέπει να επανυπολογιστεί με βάση τον αριθμό των πραγματικών εργασιμών ημερών που μεσολαβούν ανάμεσα στις τιμολογιακές αναπροσαρμογές του καλύμματος, χρησιμοποιώντας τον ακόλουθο τύπο:

$$H = H_M \sqrt{\frac{N_R + (T_M - 1)}{T_M}}$$

όπου:

H: είναι ο δείκτης απομείωσης (haircut)

H_M : είναι ο δείκτης απομείωσης για την ελάχιστη περίοδο παρακράτησης

T_M : είναι η ελάχιστη περίοδος παρακράτησης για το συγκεκριμένο είδος συναλλαγής

N_R : είναι ο πραγματικός αριθμός εργασιμων ημερών μεταξύ των αναπροσαρμογών

Υπό προϋποθέσεις, μπορεί, κατά την κρίση των εποπτικών αρχών, να εφαρμοστεί μηδενικός συντελεστής απομείωσης. Αυτό μπορεί να συμβεί για συναλλαγές με συμφωνίες επαναγοράς εφ' όσον οι αντισυμβαλλόμενοι είναι Κυβερνήσεις, δημόσιοι οργανισμοί, τράπεζες, άλλες επιχειρήσεις που δικαιολογούν συντελεστή στάθμισης κινδύνου σύμφωνα με την τυποποιημένη μέθοδο ίσο προς 20%, αμοιβαία κεφάλαια και συνταξιοδοτικά ταμεία. Εντούτοις, η αντιμετώπιση αυτή δεν είναι θεμιτή από τράπεζες που χρησιμοποιούν τις εναλλακτικές μεθόδους, μοντέλα τύπου Value at Risk (VaR).

Για τις τράπεζες που χρησιμοποιούν δικά τους μοντέλα για την εκτίμηση των συντελεστών απομείωσης (haircuts) διαφοροποιείται ο τρόπος υπολογισμού της έκθεσης στον πιστωτικό κίνδυνο και γίνεται με βάση τον ακόλουθο τύπο:

$$E^* = \max\{0, [(\sum E - \sum C) \text{VaR output from internal model}]\}$$

όπου:

E^* είναι η αξία της έκθεσης μετά την μείωση του κινδύνου λόγω καλυμμάτων (risk mitigation)

E είναι η τρέχουσα αξία έκθεσης

C είναι η τρέχουσα αξία του καλύμματος

ν Εγγυήσεις και πιστωτικά παράγωγα:

Οι εγγυήσεις και τα παράγωγα που χρησιμοποιούνται για κάλυψη από τον πιστωτικό κίνδυνο θα πρέπει να εμφανίζονται ως άμεσες απαιτήσεις και να αναφέρονται σαφώς σε συγκεκριμένη απαίτηση ώστε να είναι διακριτό το ύψος της κάλυψης και να μην είναι μετατρέψιμα. Επιπλέον, θα πρέπει να παρέχονται στην τράπεζα με ανέκκλητη εντολή και να μην δίνεται η δυνατότητα στον αντισυμβαλλόμενο – εγγυητή να αναστείλει την ισχύ τους για οποιοδήποτε λόγο.

Εκτός από τα κριτήρια που πρέπει να πληρούν όλα τα καλύμματα, οι εγγυήσεις θα πρέπει επιπλέον να μπορούν να χρησιμοποιηθούν από την τράπεζα, σε περίπτωση αδυναμίας πληρωμής του οφειλέτη, σύντομα, χωρίς να προηγηθεί κάποια συγκεκριμένη νομική διαδικασία και για όλο το οφειλόμενο ποσό της απαίτησης.

Επίσης, όταν παρέχεται μία εγγύηση, ο εγγυητής είναι δεσμευμένος απέναντι στην τράπεζα για ικανοποίηση ενδεχόμενης απαίτησης από πλευράς της σε περίπτωση αθέτησης της υποχρέωσης εξόφλησης από τον κύριο οφειλέτη. Το ποσό που δύναται να ζητήσει η τράπεζα από τον εγγυητή είναι ό,τι οφείλει ο δανειολήπτης, ήτοι κεφάλαιο, τόκοι, περιθώρια διασφάλισης κ.α. εκτός απ' όταν η σύμβαση με τον εγγυητή ορίζει διαφορετικά οπότε και το υπόλοιπο ποσό θα πρέπει να αντιμετωπιστεί ως ακάλυπτο.

Σαν εγγυητές μπορούν να γίνουν δεκτοί μόνο συγκεκριμένες οικονομικές οντότητες. Πιο συγκεκριμένα, μία τράπεζα μπορεί να δεχθεί εγγύηση για κάποια απαίτησή της από την Κυβέρνηση, οργανισμούς του δημοσίου τομέα, Κεντρικές τράπεζες, την τράπεζα Διεθνών Διακανονισμών, το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο, εμπορικές τράπεζες και επιχειρήσεις που βαθμολογούνται με A- ή καλύτερα (συμπεριλαμβάνονται και οι μητρικές εταιρείες ή άλλες του ίδιου ομίλου εφ' όσον αξιολογούνται υψηλότερα από τον αρχικό αντισυμβαλλόμενο).

Αντίστοιχα, για τα πιστωτικά παράγωγα θα πρέπει να ισχύουν τα εξής:

1. Τα γεγονότα που προσδιορίζονται από τη συμφωνία θα πρέπει κατ' ελάχιστον να καλύπτουν αδυναμία πληρωμής οφειλόμενης απαίτησης, πτώχευση, χρεοκοπία.
2. Η διάρκεια του παραγώγου δεν μπορεί να είναι μικρότερη της περιόδου χάριτος που δίνεται για την επιβεβαίωση αδυναμίας αποπληρωμής της υποκείμενης οφειλής.
3. Τα παράγωγα που αναγνωρίζουν δυνατότητα χρηματικού διακανονισμού γίνονται δεκτά στο βαθμό που υπάρχει αυστηρή διαδικασία αποτίμησης της εκτίμησης απώλειας σε σαφώς προκαθορισμένη χρονική περίοδο.
4. Πρέπει να είναι εκ των προτέρων καθορισμένη η ταυτότητα των εμπλεκόμενων μερών που θα καθορίσουν το κατά πόσο συνέβη ένα πιστωτικό γεγονός. Αυτό δεν είναι ευθύνη μόνο του πωλητή του παραγώγου αλλά και ο αγοραστής οφείλει να γνωστοποιεί εμφάνιση κάποιου τέτοιου γεγονότος.
5. Διαφοροποίηση μεταξύ της υποχρέωσης αναφοράς και της υποκείμενης σε ένα πιστωτικό παράγωγο είναι αποδεκτή εφ' όσον η υποχρέωση αναφοράς είναι μικρότερη ή ίση της υποκείμενης και έχουν και οι δύο τον ίδιο υπόχρεο.

Όταν σαν κάλυμμα χρησιμοποιείται εγγύηση ή κάποιο παράγωγο τότε για το καλυπτόμενο ποσό της απαίτησης εφαρμόζεται το σταθμό εκείνο που αντιστοιχεί στον εγγυητή ενώ, για το υπόλοιπο μέρος αυτό που αντιστοιχεί στον αρχικό αντισυμβαλλόμενο.

Σε περίπτωση που η απαίτηση και το κάλυμμα είναι σε διαφορετικό νόμισμα, τότε η προς κάλυψη απαίτηση θα πρέπει να μειωθεί με τη χρήση ενός συντελεστή H_{FX} :

$$G_A = G(1 - H_{FX})$$

όπου:

G: είναι το ονομαστικό ποσό της κάλυψης από τον πιστωτικό κίνδυνο

H_{FX} : είναι ο κατάλληλος συντελεστής απομείωσης για τη συναλλαγματική διαφοροποίηση μεταξύ υποκείμενης απαίτησης και καλύμματος.

Υπάρχει ακόμα η περίπτωση να εμφανίζεται ασυμφωνία διάρκειας μεταξύ υποκείμενης απαίτησης και καλύμματος, η οποία πρέπει να υπερβαίνει το έτος. Αυτό συμβαίνει όταν η εναπομείνασα διάρκεια της απαίτησης είναι μεγαλύτερη αυτής του καλύμματος. Σαν διάρκεια της απαίτησης θα πρέπει να υπολογίζεται η μεγαλύτερη δυνατή μέχρι ο αντισυμβαλλόμενος να εξοφλήσει ολοσχερώς την υποχρέωση που έχει έναντι της τράπεζας συμπεριλαμβανομένης πιθανής περιόδου χάριτος.

Για την προσαρμογή αναφορικά προς την ασυμφωνία διάρκειας χρησιμοποιείται ο ακόλουθος τύπος:

$$Pa = P \frac{(t - 0,25)}{(T - 0,25)}$$

όπου:

Pa: είναι η αξία του καλύμματος προσαρμοσμένη για την υφιστάμενη διαφοροποίηση στη διάρκεια

P: είναι η αξία του καλύμματος προσαρμοσμένη με τυχόν δείκτες απομείωσης

t: είναι το ελάχιστο μεταξύ διάρκειας απαίτησης και διάρκειας καλύμματος εκφρασμένο σε έτη

T: είναι το ελάχιστο μεταξύ του πέντε και της εναπομείνασας διάρκειας της απαίτησης εκφρασμένο σε έτη.

4.2. Προσέγγιση εσωτερικής αξιολόγησης (Internal Ratings-Based Approach – IRB):

Για να εφαρμόσει μία τράπεζα την προσέγγιση της εσωτερικής αξιολόγησης για τη μέτρηση του πιστωτικού κινδύνου που έχει θα πρέπει πρώτα τεκμηριώσει τη μέθοδο που χρησιμοποιεί, να την πιστοποιήσει και να πάρει έγκριση από την αρμόδια τοπική αρχή. Η τράπεζα θα πρέπει να υπολογίζει για κάθε απαίτησή της την πιθανότητα αθέτησης (probability of default), τη δεδομένη απώλεια από αθέτηση (loss given default), την έκθεση στον κίνδυνο λόγω αθέτησης (exposure at default) και την αποτελεσματική διάρκεια (effective maturity).

4.2.1. Κατηγορίες απαιτήσεων:

Σύμφωνα με τη μέθοδο την εσωτερικής αξιολόγησης οι απαιτήσεις των τραπεζών χωρίζονται σε διαφορετικές κατηγορίες και κάθε μία από αυτές χειρίζεται με ξεχωριστό τρόπο. Οι κατηγορίες αυτές είναι οι εξής:

1. Εταιρικές (corporate)
2. Κυβερνητικές (sovereign)

3. Τραπεζικές (bank)
4. Λιανικής (retail)
5. Δικαιωμάτων (equity)

Κάθε τράπεζα μπορεί να οριοθετεί με το δικό της τρόπο τις προαναφερθείσες κατηγορίες για τον υπολογισμό και διαχείριση του πιστωτικού της κινδύνου όμως, οφείλει να υιοθετεί τον πρόπονα χειρισμό για κάθε κατηγορία όσον αφορά τον καθορισμό του ελάχιστου απαιτούμενου κεφαλαίου. Επίσης, εφ' όσον προσδιορίζουν διαφορετικά τις κατηγορίες απαιτήσεων θα πρέπει αποδείξουν στις εποπτικές αρχές ότι η ακολουθούμενη μεθοδολογία είναι σωστή και συνεπής διαχρονικά.

1. Corporate exposures:

Οι απαιτήσεις που ανήκουν στην κατηγορία αυτή προέρχονται από δάνεια που έχουν δοθεί σε επιχειρήσεις. Οι τράπεζες μπορούν να διαχωρίσουν τις απαιτήσεις ανάλογα με το μέγεθος της αντισυμβαλλόμενης επιχείρησης. Σε αυτή την κατηγορία μπορούν να διακριθούν πέντε υποκατηγορίες: α) χρηματοδότηση επενδυτικού σχεδίου (project finance), β) χρηματοδότηση για την απόκτηση παγίων (object finance), γ) χρηματοδότηση για απόκτηση εμπορευμάτων (commodities finance), δ) χρηματοδότηση για ακίνητη περιουσία που δημιουργεί εισόδημα (income-producing real estate) και ε) χρηματοδότηση για απόκτηση υψηλής μεταβλητότητας εμπορικών ακινήτων (high-volatility commercial real estate), οι οποίες έχουν όλες κοινά χαρακτηριστικά:

- Η έκθεση στον κίνδυνο είναι σε μία μόνο οικονομική οντότητα η οποία έχει δημιουργηθεί αποκλειστικά για να χρηματοδοτήσει ή να λειτουργήσει το συγκεκριμένο περιουσιακό στοιχείο.
- Η δανειζόμενη επιχείρηση δεν έχει άλλα περιουσιακά στοιχεία ή δραστηριότητες που να της αποφέρουν κέρδη οπότε, η δυνατότητα αποπληρωμής του χρέους της είναι άμεσα συνδεδεμένη με την πορεία της παρούσας επένδυσης.
- Η σύμβαση μεταξύ δανειστή και δανειζομένου δίνει στον πρώτο τη δυνατότητα ελέγχου επί του αποκτούμενου στοιχείου και του εισοδήματος που παράγει.
- Συνέπεια των παραπάνω είναι ότι η υποχρέωση του δανειζόμενου αποπληρώνεται με χρήση του εισοδήματος που πηγάζει από την επένδυση και όχι από μία ανεξάρτητη, ευρύτερη οικονομική δραστηριότητα.

α) Χρηματοδότηση επενδυτικού σχεδίου (project finance):

Στο είδος αυτό της χρηματοδότησης ο δανειστής ενδιαφέρεται κυρίως για ένα συγκεκριμένο επενδυτικό σχέδιο και τις εισροές που αυτό παρέχει στη

δανειζόμενη επιχείρηση καθώς αυτό είναι τόσο το μέσο αποπληρωμής του δανείου όσο και το κάλυμμά του. Η χρηματοδότηση αυτή χρησιμοποιείται κυρίως για υλοποίηση ή επέκταση μεγάλων, πολύπλοκων έργων με υψηλό κόστος όπως είναι η παραγωγή ενέργειας, τα ορυχεία, οι τηλεπικοινωνίες κ.α.

Στις περιπτώσεις αυτές το χρέος αποπληρώνεται αποκλειστικά από τις σχετιζόμενες με το έργο δραστηριότητες, για παράδειγμα την πώληση ηλεκτρικής ενέργειας από μία επιχείρηση παραγωγής της, καθώς οι εν λόγω επιχειρήσεις απαγορεύεται να έχουν και κάποια άλλη παράλληλη δραστηριότητα. Συνεπώς, η εξόφληση της απαίτησης της τράπεζας εξαρτάται απόλυτα από τις χρηματοροές της επένδυσης και την αξία του καλύμματος.

β) Χρηματοδότηση για την απόκτηση παγίων (object finance):

Η χρηματοδότηση αυτής της κατηγορίας χρησιμεύει για την απόκτηση εμπράγματων στοιχείων του ενεργητικού όπως πλοία, αεροπλάνα, δορυφόρους κ.α. Η αποπληρωμή της εξαρτάται από τις εισροές που προέρχονται από τη χρήση του συγκεκριμένου παγίου. Βασική πηγή των ταμειακών αυτών ροών μπορεί να είναι ο μίσθωσή τους από τον ιδιοκτήτη σε κάποιον τρίτο για εκμετάλλευση. Εάν ο δανειζόμενος έχει τη δυνατότητα, λόγω της οικονομικής του κατάστασης, να αποπληρώνει την απαίτηση στην τράπεζα χωρίς να χρειαστεί να εκχωρήσει το αποκτώμενο στοιχείο τότε, η απαίτηση θα πρέπει να αντιμετωπιστεί από την τράπεζα όπως οι συνήθεις ενεχυριασθείσες.

γ) Χρηματοδότηση για απόκτηση εμπορευμάτων (commodities finance):

Εμπορεύματα θεωρούνται όλα όσα είναι αντικείμενο διαπραγμάτευσης στις χρηματιστηριακές αγορές όπως το αργό πετρέλαιο, τα δημητριακά, τα μέταλλα κ.α. Η χρηματοδότηση αυτού του είδους είναι βραχυπρόθεσμη και η αποπληρωμή της γίνεται με το εισόδημα που προκύπτει από την πώληση των αποκτηθέντων εμπορευμάτων εφ' όσον ο δανειζόμενος δεν έχει άλλη οικονομική δραστηριότητα ή πάγια στοιχεία στον ισολογισμό του. Η αξιολόγηση έκθεσης λόγω χρηματοδότησης για αγορά εμπορευμάτων εξαρτάται από τη ρευστότητα του εμπορεύματος και από την ποιότητα του δανειζόμενου.

δ) Χρηματοδότηση για ακίνητη περιουσία που δημιουργεί εισόδημα (income-producing real estate):

Ακίνητα που δημιουργούν εισόδημα στον ιδιοκτήτη τους θεωρούνται αυτά που προορίζονται για πώληση ή ενοικίαση όπως κτήρια γραφείων, συγκροτήματα κατοικιών κ.α. Η εξόφληση απαιτήσεων από χρηματοδότηση για αγορά τέτοιου τύπου ακινήτων γίνεται με χρήση των χρημάτων που προέρχονται από την εκμετάλλευσή τους. Αυτό που διαφοροποιεί αυτό το είδος δανείων από τα ενυπόθηκα στεγαστικά είναι η μεγάλη θετική συσχέτιση που υπάρχει ανάμεσα στις ταμειακές ροές που προέρχονται από τα ακίνητα και στην αποπληρωμή της απαίτησης.

ε) Χρηματοδότηση για απόκτηση υψηλής μεταβλητότητας εμπορικών ακινήτων (high-volatility commercial real estate):

Η χρηματοδότηση αυτής της μορφής αφορά αγορά εμπορικών ακινήτων τα οποία ενέχουν μεγαλύτερο κίνδυνο απώλειας από τον συνήθη. Στην κατηγορία αυτή συμπεριλαμβάνονται τα ακόλουθα:

- Απαιτήσεις που καλύπτονται από εμπορικά ακίνητα, που σύμφωνα με τις τοπικές αρχές, έχουν μεγάλη μεταβλητότητα όσον αφορά την πιθανότητα αθέτησης.
- Δάνεια που δίνονται για απόκτηση, βελτίωση ή κατασκευή ακινήτων με υψηλή πιθανότητα αθέτησης.
- Δάνεια που δίνονται για απόκτηση, βελτίωση ή κατασκευή ακινήτων και αναμένεται να αποπληρωθούν με την αβέβαιη μελλοντική πώληση ή μίσθωση του ακινήτου

2. *Sovereign exposures:*

Στην κατηγορία αυτή απαιτήσεων ανήκουν όλες όσες έχουν σαν αντισυμβαλλόμενο κυβέρνηση, κεντρική τράπεζα, δημόσιο οργανισμό που αντιμετωπίζεται με βάση την τυποποιημένη προσέγγιση κατά τον αυτό τρόπο ή αναπτυξιακή τράπεζα με μηδενικό συντελεστή στάθμισης κινδύνου.

3. *Bank exposures:*

Σ' αυτή την κατηγορία εμπεριέχονται απαιτήσεις έναντι άλλων τραπεζών, εγχώριων δημοσίων οργανισμών που δεν πληρούν τα κριτήρια ώστε να ενταχθούν στην προηγούμενη κατηγορία και αναπτυξιακές τράπεζες που δεν ικανοποιούν το μηδενικό συντελεστή στάθμισης κινδύνου.

4. *Retail exposures:*

Για να ανήκει μία απαίτηση στην κατηγορία αυτή θα πρέπει να πληρεί όλα τα κατωτέρω κριτήρια:

- Απαιτήσεις από ιδιώτες ανεξαρτήτως ύψους. Παραδείγματα αποτελούν τα προσωπικά ή καταναλωτικά δάνεια, η χρηματοδοτική μίσθωση (leasing) αγοράς αυτοκινήτου, οι πιστωτικές κάρτες κ.λπ.
- Ενυπόθηκα στεγαστικά δάνεια για πρώτη ή δεύτερη κατοικία ανεξαρτήτως ύψους υπό την προϋπόθεση ότι το δάνειο χορηγείται σε ένα μεμονωμένο πρόσωπο και ότι το ακίνητο προορίζεται για ιδιοκατοίκηση.
- Δάνεια προς μικρές επιχειρήσεις τα οποία δεν υπερβαίνουν το ένα εκατομμύριο ευρώ (€1.000.000,00)

- Μπορεί να υπάρξει μικρή ευελιξία αναφορικά με τα στεγαστικά δάνεια ή αυτά προς μικρές επιχειρήσεις ώστε να μην αναγκαστούν οι τράπεζες να δημιουργήσουν νέα πληροφοριακά προγράμματα για να συμμορφωθούν απόλυτα προς τις επιταγές της Επιτροπής. Έτσι, μπορεί να αντιμετωπιστούν με τον τρόπο αυτό στεγαστικά δάνεια που χρησιμοποιούνται εν μέρει για αγορά κατοικίας προς ίδια χρήση και εν μέρει για αγορά λίγων ακινήτων προς ενοικίαση.

Επιπλέον, η απαίτηση πρέπει να είναι μέρος συνόλου απαιτήσεων που ομαδοποιούνται ως προς το χειρισμό από την τράπεζα. Οι τράπεζες πρέπει να χειρίζονται κάθε δάνειο με τον ίδιο τρόπο όπως τα υπόλοιπα που ανήκουν στην ίδια με αυτό κατηγορία, να το αντιμετωπίζουν δηλαδή σαν μέρος ενός χαρτοφυλακίου δανείων.

5. *Equity exposures:*

Τα δικαιώματα περιλαμβάνουν άμεσα και έμμεσα συμφέροντα ιδιοκτησίας, ανεξάρτητα με το αν έχουν δικαίωμα ψήφου ή όχι, στο ενεργητικό μίας επιχείρησης και το εισόδημα που παράγεται απ' αυτό. Τα έμμεσα δικαιώματα προέρχονται, κυρίως, από κατοχή παραγώγων συνδεδεμένων με μερίδια ιδιοκτησίας. Για να ανήκει ένα μέσο χρηματοδότησης σ' αυτή την κατηγορία θα πρέπει να πληρεί τις ακόλουθες προϋποθέσεις:

- Είναι μη εξαγοράσιμο, υπό την έννοια ότι τα επενδυθέντα κεφάλαια μπορούν να έχουν απόδοση μόνο μέσω της πώλησης της επένδυσης ή του δικαιώματος.
- Δεν εμπεριέχει απαίτηση από πλευράς του εκδότη του δικαιώματος.
- Μεταβιβάζει την υπολειμματική αξία της απαίτησης στο περιουσιακό στοιχείο ή στο εισόδημα του εκδότη.

Για κάθε είδος στοιχείου του ενεργητικού μίας τράπεζας, υπάρχουν τρεις παράγοντες που πρέπει να υπολογιστούν: τα συστατικά του κινδύνου, δηλαδή οι εκτιμήσεις των παραμέτρων που κάνουν οι τράπεζες, οι συναρτήσεις στάθμισης του κινδύνου που χρησιμεύουν για το μετασχηματισμό των παραμέτρων σε σταθμισμένα ως προς τον κίνδυνο στοιχεία για τον υπολογισμό των κεφαλαιακών απαιτήσεων και οι ελάχιστες απαιτήσεις που πρέπει να ικανοποιούνται για να μπορεί μία τράπεζα να χρησιμοποιεί την προσέγγιση αυτή.

Στα πλαίσια της προσέγγισης της εσωτερικής αξιολόγησης, υπάρχουν δύο μέθοδοι που μπορεί μία τράπεζα να υιοθετήσει για τον υπολογισμό των προαναφερθέντων παραγόντων: η θεμελιώδης και η ανεπτυγμένη. Σύμφωνα με τη θεμελιώδη μέθοδο, η τράπεζα καλείται να εκτιμήσει την πιθανότητα αθέτησης ενώ, για τα υπόλοιπα συστατικά κινδύνου χρησιμοποιεί τις εκτιμήσεις των εποπτικών αρχών. Απ' την άλλη πλευρά, η ανεπτυγμένη μέθοδος επιβάλλει υπολογισμό από την τράπεζα όλων των παραμέτρων και εκτίμηση της αποτελεσματικής διάρκειας (*maturity*) κάθε στοιχείου εκτός ορισμένων εξαιρέσεων.

Εφ' όσον μία τράπεζα υιοθετήσει την προσέγγιση της εσωτερικής αξιολόγησης για ορισμένα από τα στοιχεία του ενεργητικού της θα πρέπει σταδιακά να την εφαρμόσει και στα υπόλοιπα. Βέβαια, η Επιτροπή αναγνωρίζει τις δυσκολίες που υπάρχουν ως προς αυτή την κατεύθυνση καθώς για τις τράπεζες μπορεί να μην είναι εφικτή η ταυτόχρονη εφαρμογή της μεθόδου για όλες τις κατηγορίες απαιτήσεων. Εντούτοις, εάν μία τράπεζα χρησιμοποιεί την IRB προσέγγιση για μία κατηγορία στοιχείων θα πρέπει να την εφαρμόζει σε όλα τα στοιχεία που ανήκουν στην κατηγορία αυτή με συνέπεια.

4.2.2. Κανόνες χειρισμού απαιτήσεων από επιχειρήσεις, κυβερνήσεις και τράπεζες:

Για τον υπολογισμό της στάθμισης στον κίνδυνο απαιτήσεων της κατηγορίας αυτής που δεν είναι σε αθέτηση μπορεί να ακολουθηθεί η εξής μεθοδολογία:

$$\text{Correlation: } R = 0,12 * \frac{[1 - \text{EXP}(-50 * PD)]}{[1 - \text{EXP}(-50)]} + 0,24 * [1 - \frac{1 - \text{EXP}(-50 * PD)}{1 - \text{EXP}(-50)}]$$

$$\text{Maturity adjustment: } b = [0,11852 - 0,05478 * \ln(PD)]^2$$

Capital requirement:

$$K = \{LGD * N[(1 - R)^{-0,5} * G(PD)] + [\frac{R}{(1 - R)}]^{0,5} * G(0,999) - PD * LGD\} * (1 - 1,5 * b)^{-1} * [1 + (M - 2,5) * b]$$

$$\text{Risk-weighted assets: } RWA = K * 12,5 * EAD$$

Όπου:

PD: είναι η πιθανότητα αθέτησης (probability of default)

LGD: είναι η απώλεια από αθέτηση (loss given default)

N(x): είναι η αθροιστική κανονική κατανομή

G(x): είναι η αντίστροφη της αθροιστικής κανονικής κατανομής

EAD: είναι η έκθεση στον κίνδυνο σε περίπτωση αθέτησης (exposure at default)

Δίνεται η δυνατότητα προσαρμογής του απαιτούμενου κεφαλαίου ανάλογα με το μέγεθος της αντισυμβαλλόμενης επιχείρησης εφ' όσον πρόκειται για μικρές ή μεσαίες επιχειρήσεις (με τζίρο από πωλήσεις μικρότερο των πενήντα εκατομμυρίων ευρώ - €50.000.000,00). Στην περίπτωση τέτοιων επιχειρήσεων ο συντελεστής συσχέτισης R υπολογίζεται ως εξής:

$$R = 0,12 * \frac{[1 - EXP(-50 * PD)]}{\{1 - EXP(-50)\}} + 0,24 * [1 - \frac{1 - EXP(-50 * PD)}{1 - EXP(-50)}] - 0,04 * \frac{1 - (S - 5)}{45}$$

όπου:

S: είναι το ύψος των ετήσιων πωλήσεων (sales) σε εκατομμύρια ευρώ. Οι τιμές του είναι μεταξύ πενήντα και πέντε εκατομμυρίων ευρώ. Τιμές μικρότερες των πέντε εκατομμυρίων αντιμετωπίζονται σαν να ισούνται ακριβώς με πέντε εκατομμύρια ευρώ για την προσαρμογή ως προς το μέγεθος της επιχείρησης ($0,04 * \frac{1 - (S - 5)}{45}$).

Οι τράπεζες εκείνες που δεν πληρούν τις προϋποθέσεις για την εκτίμηση της πιθανότητας αθέτησης με χρήση δικής τους μεθόδου θα πρέπει να εντάξουν τις εσωτερικές αξιολογήσεις σε πέντε κατηγορίες όπως αυτές καθορίζονται από τις εποπτικές αρχές και να χρησιμοποιήσουν τον αντίστοιχο συντελεστής στάθμισης κινδύνου. Οι κατηγορίες αυτές δίνονται από τον ακόλουθο πίνακα:

Κατηγορία	Δυνατός	Καλός	Ικανοποιητικά καλός	Αδύναμος	Προς αθέτηση
Βαθμολόγηση	BBB- ή καλύτερα	BB+ ή BB	BB- ή B+	B έως C-	
Στάθμιση	70%	90%	115%	250%	0%

Οι τοπικές αρχές έχουν τη δυνατότητα να επιτρέψουν στις τράπεζες ευνοϊκή μεταχείριση πελατών στις δύο καλύτερες κατηγορίες εφ' όσον η εναπομείνασα διάρκεια δεν υπερβαίνει τα 2,5 έτη. Έτσι, οι τράπεζες μπορούν να σταθμίσουν απαιτήσεις έναντι «δυνατών» πελατών με 50% και έναντι «καλών» με 70%.

Αντίστοιχα, για απαιτήσεις από χρηματοδοτήσεις για απόκτηση υψηλής μεταβλητότητας εμπορικών ακινήτων (high-volatility commercial real estate) οι ως άνω τράπεζες θα εφαρμόζουν τους προτεινόμενους από την Επιτροπή συντελεστές, οι οποίοι είναι οι ακόλουθοι:

Κατηγορία	Δυνατός	Καλός	Ικανοποιητικά καλός	Αδύναμος	Προς αθέτηση
Βαθμολόγηση	BBB- ή καλύτερα	BB+ ή BB	BB- ή B+	B έως C-	
Στάθμιση	95%	120%	140%	250%	0%

Οι υπόλοιπες τράπεζες που έχουν πιστοποιημένο σύστημα εσωτερικής αξιολόγησης και μπορούν να προβούν σε εκτιμήσεις της πιθανότητας αθέτησης θα χρησιμοποιούν τον ίδιο τύπο με την προηγούμενη περίπτωση με μία διαφοροποίηση στους συντελεστές, δηλαδή:

$$R = 0,12 * \frac{[1 - EXP(-50 * PD)]}{\{1 - EXP(-50)\}} + 0,30 * [1 - \frac{1 - EXP(-50 * PD)}{1 - EXP(-50)}]$$

ν Συστατικά κινδύνου:

Για απαιτήσεις έναντι επιχειρήσεων και τραπεζών η πιθανότητα αθέτησης τίθεται ίση με τη μεγαλύτερη της κατηγορίας στην οποία ανήκει ο αντισυμβαλλόμενος ή με 0,03% ενώ, για απαιτήσεις έναντι κυβερνήσεων ισούται με αυτή της κατηγορίας στην οποία ανήκουν. Για επιχειρήσεις που έχουν αξιολογηθεί ότι οδεύουν προς πτώχευση χρησιμοποιείται πιθανότητα αθέτησης ίση με 100%.

Για τον υπολογισμό της δεδομένης απώλειας από αθέτηση (loss given default) υπάρχουν δύο προσεγγίσεις που μπορούν να εφαρμόσουν οι τράπεζες: η θεμελιώδης και η ανεπτυγμένη. Σύμφωνα με τη θεμελιώδη, οι ανασφάλιστες απαιτήσεις από παλαιούς πελάτες θεωρούνται ότι έχουν απώλεια από αθέτηση ίση με 45% ενώ, όλες οι υπόλοιπες 75%.

Σαν καλύμματα για τις απαιτήσεις των τραπεζών στην μέθοδο εσωτερικής αξιολόγησης αναγνωρίζονται αυτά που δέχεται και η τυποποιημένη και επιπλέον εισπρακτέες απαιτήσεις, ορισμένα εμπορικά και αστικά ακίνητα και κάποια ακόμα που ικανοποιούν τις προϋποθέσεις που θέτει η Επιτροπή. Για τον υπολογισμό της δεδομένης απώλειας από αθέτηση σε απαιτήσεις με κάλυμμα χρησιμοποιείται ο ακόλουθος τύπος:

$$LGD^* = LGD * \left(\frac{E^*}{E}\right)$$

όπου:

LGD^* : είναι η loss given default για τη συγκεκριμένη απαίτηση

LGD : είναι η loss given default πριν την αναγνώριση του καλύμματος (45%)

E : είναι η τρέχουσα αξία της απαίτησης

E^* : είναι η αξία της απαίτησης αν απομειωθεί ανάλογα με το κάλυμμα (credit risk mitigation) όπως καθορίζεται στην τυποποιημένη προσέγγιση

Για τον υπολογισμό του ίδιου δείκτη με βάση την ανεπτυγμένη μέθοδο οι τράπεζες μπορούν να χρησιμοποιήσουν δική τους μεθοδολογία με τον περιορισμό ότι η δεδομένη απώλεια (LGD) θα υπολογίζεται σαν ποσοστό της συνολικής έκθεσης στον κίνδυνο σε περίπτωση αθέτησης.

Σε περίπτωση ύπαρξης εγγυητών τότε, σύμφωνα με την θεμελιώδη προσέγγιση, η στάθμιση για το καλυπτόμενο μέρος της απαίτησης υπολογίζεται λαμβάνοντας υπ' όψιν τον αντίστοιχο συντελεστή στάθμισης για τον εγγυητή και την πιθανότητα αθέτησης που έχει ανάλογα με την κατηγορία στην οποία ανήκει, ή έναν ενδιάμεσο αν η τράπεζα θεωρεί ότι δεν μπορεί να γίνει πλήρης υποκατάσταση του δανειζόμενου με τον εγγυητή. Το μη καλυπτόμενο μέρος σταθμίζεται ανάλογα με τον υπόχρεο / δανειζόμενο.

Οι τράπεζες μπορεί, σύμφωνα με την ανεπτυγμένη μέθοδο, να αντικατοπτρίζουν την απομείωση των απαιτήσεων τους λόγω καλυμμάτων μέσω των προσαρμοσμένων εκτιμήσεων για την πιθανότητα αθέτησης και την απώλεια από αθέτηση. Θα πρέπει όμως να φροντίσουν να ακολουθούν συνεχώς τον ίδιο τρόπο για κάθε είδους εγγύηση ή πιστωτικό παράγωγο. Επίσης, θα πρέπει το τελικό αποτέλεσμα να μην είναι μικρότερο από μία ισοδύναμη άμεση απαίτηση (χωρίς εγγυητή).

Η εκτίμηση για την έκθεση σε αθέτηση δεν μπορεί να είναι μικρότερη από το άθροισμα του ποσού κατά το οποίο το απαιτούμενο κεφάλαιο θα μειωνόταν εφ' όσον η απαίτηση είχε πλήρως αποσβεστεί και της όποιας πρόβλεψης για μερικές αποσβέσεις.

Κατά τη θεμελιώδη μέθοδο, εφαρμόζονται όσα ισχύουν και στην τυποποιημένη προσέγγιση αναφορικά με το ζήτημα αυτό. Εξαίρεση αποτελούν οι υποσχετικές, ανεξαρτήτως διάρκειας, στις οποίες θα εφαρμόζεται συντελεστής προσαρμογής ίσος με 75%. Όμως, υποσχετικές που είναι οποτεδήποτε ανακλητές θα έχουν συντελεστή 0% όπως και στην τυποποιημένη προσέγγιση.

Σύμφωνα με την ανεπτυγμένη μέθοδο οι τράπεζες μπορούν να εφαρμόζουν τις δικές τους εκτιμήσεις για τους συντελεστές προσαρμογής που θα χρησιμοποιήσουν για κάθε είδος καλύμματος. Μόνος περιορισμός είναι να μην υπόκειται το είδος της απαίτησης σε συντελεστή 100% με βάση τη θεμελιώδη μέθοδο.

Η εκτίμηση της αποτελεσματικής διάρκειας (effective maturity) θα είναι για όλες τις απαιτήσεις του επιχειρηματικού τομέα 2,5 έτη με εξαίρεση τις συμφωνίες επαναγοράς όπου θα χρησιμοποιείται διάρκεια ίση με έξι (6) μήνες. Πάντως, οι εθνικές εποπτικές αρχές μπορούν να επιλέξουν να ζητήσουν από κάθε τράπεζα να προβεί στις δικές της εκτιμήσεις για την αποτελεσματική διάρκεια, ανάλογα με το είδος της απαίτησης, σύμφωνα με τη μεθοδολογία που περιγράφεται πιο κάτω.

Επίσης, οι τράπεζες που έχουν υιοθετήσει, έστω σε ένα βαθμό, την ανεπτυγμένη μέθοδο της προσέγγισης της εσωτερικής αξιολόγησης θα πρέπει να κάνουν εσωτερικές εκτιμήσεις για την αποτελεσματική διάρκεια κάθε στοιχείου. Μπορούν να εξαιρεθούν από τον γενικό αυτό κανόνα, αν οι τοπικές εποπτικές αρχές το θεωρήσουν σκόπιμο, ορισμένες μικρές εγχώριες επιχειρήσεις / δανειζόμενοι οι πωλήσεις των οποίων αλλά και το σύνολο του ενεργητικού τους δεν ξεπερνούν τα πεντακόσια εκατομμύρια ευρώ (€500.000.000,00). Στην περίπτωση αυτή, θα θεωρείται ως μέση αποτελεσματική διάρκεια αυτή των 2,5 ετών όπως στη θεμελιώδη μέθοδο.

Ο υπολογισμός της αποτελεσματικής διάρκειας γίνεται ως εξής:

$$\bullet \text{ Effective maturity: } M = \frac{\sum_t t * CF_t}{\sum_t CF_t}$$

όπου:

CF_t : είναι οι καταβαλλόμενες χρηματοροές από το δανειστή κατά την περίοδο t

- Αν η τράπεζα αδυνατεί να υπολογίσει την αποτελεσματική διάρκεια σύμφωνα με τον παραπάνω τύπο, τότε μπορεί να ακολουθήσει μία πιο συντηρητική πολιτική και να εφαρμόσει σαν διάρκεια το μέγιστο του εναπομείναντος χρόνου, σε έτη, μέσα στον οποίον ο αντισυμβαλλόμενος υποχρεούται, σύμφωνα με τη σύμβαση που έχουν κάνει, να εξοφλήσει το χρέος του.

- Για τα παράγωγα θα χρησιμοποιείται η αντίστοιχη σταθμισμένη διάρκεια τους. Η στάθμιση αυτή θα πρέπει να γίνεται συνυπολογίζοντας και την ονομαστική αξία κάθε συμβολαίου.

Σε καμία όμως περίπτωση, η αποτελεσματική διάρκεια δεν μπορεί να είναι μικρότερη του έτους ή να ξεπερνά τα πέντε (5) έτη. Για κάποιες βραχυχρόνιες θέσεις, που αποτελούνται καθ' ολοκληρίαν – ή σχεδόν – από καλυπτόμενες συναλλαγές στην κεφαλαιαγορά ή συμφωνίες επαναγοράς με διάρκεια μικρότερη του έτους, δεν ισχύει το ελάχιστο όριο.

4.2.3. Κανόνες χειρισμού απαιτήσεων λιανικής:

Οι απαιτήσεις αυτής της κατηγορίας χωρίζονται σε τρεις επιμέρους: α) αυτές που σχετίζονται με τη στεγαστική πίστη, β) αναπληρούμενες πιστώσεις και γ) λοιπές απαιτήσεις λιανικής. Κάθε μία από τις ανωτέρω υποκατηγορίες χρήζει διαφορετικού χειρισμού αλλά σε καμία από τις τρεις δεν απαιτείται προσαρμογή ως προς τη διάρκεια.

α) Απαιτήσεις από ενυπόθηκα στεγαστικά δάνεια:

Correlation: $R = 0,15$

Capital requirement:

$$K = \{LGD * N[(1 - R)^{-0,5} * G(PD) + [\frac{R}{(1 - R)}]^{0,5} * G(0,999)] - PD * LGD\}$$

Risk-weighted assets: $RWA = K * 12,5 * EAD$

Όπου:

PD: είναι η πιθανότητα αθέτησης (probability of default)

LGD: είναι η απώλεια από αθέτηση (loss given default)

$N(x)$: είναι η αθροιστική κανονική κατανομή

$G(x)$: είναι η αντίστροφη της αθροιστικής κανονικής κατανομής

EAD: είναι η έκθεση στον κίνδυνο σε περίπτωση αθέτησης (exposure at default)

β) Απαιτήσεις από αναπληρούμενες πιστώσεις:

Correlation: $R = 0,04$

Capital requirement:

$$K = \{LGD * N[(1 - R)^{-0,5} * G(PD) + [\frac{R}{(1 - R)}]^{0,5} * G(0,999)] - PD * LGD\}$$

Risk-weighted assets: $RWA = K * 12,5 * EAD$

γ) Λοιπές απαιτήσεις λιανικής:

$$\text{Correlation: } R = 0,03 * \frac{1 - \text{EXP}(-35 * PD)}{1 - \text{EXP}(-35)} + 0,16 * [1 - \frac{1 - \text{EXP}(-35 * PD)}{1 - \text{EXP}(-35)}]$$

Capital requirement:

$$K = \{LGD * N[(1 - R)^{-0,5} * G(PD) + [\frac{R}{(1 - R)}]^{0,5} * G(0,999)] - PD * LGD\}$$

Risk-weighted assets: $RWA = K * 12,5 * EAD$

Όπως και στις απαιτήσεις από επιχειρήσεις και τράπεζες έτσι και στην περίπτωση των απαιτήσεων λιανικής τραπεζικής μπορούν να προσαρμοστούν κατάλληλα η πιθανότητα αθέτησης και η απώλεια από αθέτηση ώστε να εμφανίζεται σε αυτές τυχόν μείωση του αναλαμβανόμενου κινδύνου λόγω εγγύησης ή χρήσης πιστωτικών παραγώγων.

Για όλες τις απαιτήσεις λιανικής υπολογίζονται αποσβέσεις και προβλέψεις επισφαλειών οι οποίες πρέπει να λαμβάνονται υπ' όψιν για τον υπολογισμό της συνολικής έκθεσης που έχει η τράπεζα σε περίπτωση αθέτησης. Έτσι, η εκτίμηση της απώλειας δεν μπορεί να είναι μικρότερη από το άθροισμα το ποσό κατά το οποίο μειώνονται το κεφάλαιο της τράπεζας από τη συνολική απόσβεση του εν λόγω στοιχείου συν τις προβλέψεις και μερικές αποσβέσεις που έχουν ήδη γίνει γι' αυτό.

Για απαιτήσεις οι οποίες έχουν άγνωστη μελλοντική έκβαση, όπως οι πιστωτικές κάρτες όπου το ύψος της χρησιμοποιούμενης κάθε φορά πίστωσης δεν είναι εκ των προτέρων γνωστό, οι τράπεζες θα πρέπει να συνυπολογίζουν ιστορικά στοιχεία ή / και προβλέψεις για πρόσθετη πίστωση πριν καταλήξουν στην τελική εκτίμηση της πιθανής απώλειας από αθέτηση.

4.2.4. Κανόνες χειρισμού δικαιωμάτων (equity exposures):

Για το χειρισμό των δικαιωμάτων η Επιτροπή αναγνωρίζει δύο τρόπους: τον βασισμένο στην αγορά (market - based approach) και αυτόν που βασίζεται στην πιθανότητα αθέτησης (probability of default) και την απώλεια από αθέτηση (loss given default). Για τις περιπτώσεις στοιχείων που είναι δυνατή η επιλογή ανάμεσα στους δύο τρόπους, οι τράπεζες πρέπει να είναι διαχρονικά συνεπής ως προς την προτίμησή τους.

1. *Market – based approach*: Στα πλαίσια αυτής της προσέγγισης υπάρχουν δύο επιμέρους μέθοδοι και οι τράπεζες μπορούν να επιλέξουν ποιον από τους δύο, ή και τους δύο, θα χρησιμοποιήσουν και να είναι συνεπής ως προς τη χρήση του. Η πρώτη μέθοδος είναι αυτή της απλής στάθμισης ως προς τον κίνδυνο. Σύμφωνα με τη μέθοδο αυτή, για όλα τα

διαπραγματευόμενα σε αναγνωρισμένα χρηματιστήρια δικαιώματα εφαρμόζεται συντελεστής ίσος προς 300% ενώ, για όλα τα υπόλοιπα 400%. Η δεύτερη μέθοδος χρησιμοποιεί εσωτερικά μοντέλα στάθμισης για τον υπολογισμό του απαιτούμενου κεφαλαίου με βάση τον αναλαμβανόμενο κίνδυνο. Χρησιμοποιούνται μοντέλα τύπου value at risk (VaR) για τον υπολογισμό της πιθανής απώλειας από τα δικαιώματα που έχει το ίδρυμα στην κατοχή του. Ο υπολογισμός αυτός είναι απαραίτητος για τον καθορισμό του ύψους του κεφαλαίου που οφείλει η τράπεζα να παρακρατά καθώς αυτό θα πρέπει να ισούται τουλάχιστον με την ενδεχόμενη ζημία. Οι κεφαλαιακές επιβαρύνσεις που προκύπτουν με τη μέθοδο αυτή δεν μπορούν να είναι μικρότερες από αυτές που εξάγονται με την απλή στάθμιση εφ' όσον χρησιμοποιηθούν συντελεστές 200% για τα διαπραγματευόμενα δικαιώματα και 300% για τα υπόλοιπα.

2. *PD / LGD approach*: Η ακολουθούμενη μεθοδολογία και η ελάχιστες απαιτήσεις της προσέγγισης αυτής είναι κοινές όπως στη θεμελιώδη προσέγγιση της μεθόδου εσωτερικής αξιολόγησης με τις εξής διαφοροποιήσεις:
 - Οι εκτιμήσεις τις τράπεζας για την πιθανότητα αθέτησης θα πρέπει να υπόκεινται στους ίδιους περιορισμούς όπως στην περίπτωση δανειοδότησης. Αν η τράπεζα δεν έχει χορηγήσει δάνειο στην επιχείρηση όπου έχει επενδύσει και δεν διαθέτει τις απαραίτητες πληροφορίες για υπολογίσει σωστά την πιθανότητα αθέτησης τότε μπορεί να εφαρμόσει στάθμιση με συντελεστή 1,5 στον υπολογισμένο δείκτη.
 - Εκλαμβάνεται απώλεια από αθέτηση ίση προς 90% για τον υπολογισμό της στάθμισης του κινδύνου από μία τέτοια απαίτηση.
 - Για τους σκοπούς αυτής της μεθόδου, υιοθετείται προσαρμοσμένη διάρκεια ίση με πέντε (5) έτη.
3. *Εξαιρέσεις από τις δύο ανωτέρω μεθόδους*: Μπορούν να εξαιρεθούν από τις εποπτικές αρχές δικαιώματα σε εταιρείες που, με βάση την τυποποιημένη προσέγγιση, λαμβάνουν μηδενικό συντελεστή στάθμισης κινδύνου. Αν προταθεί μία τέτοια εξαίρεση θα είναι διαθέσιμη για όλα τα τραπεζικά ιδρύματα. Επίσης, οι τοπικές αρχές μπορούν να ζητήσουν την εξαίρεση από τις κεφαλαιακές επιβαρύνσεις ορισμένων επιχειρήσεων ώστε να προωθήσουν κάποιους τομείς της οικονομίας, συνολικά ή τοπικά. Στην περίπτωση αυτή θα πρέπει να τηρούνται κάποια όρια ασφαλείας για την κεφαλαιακή επάρκεια, ήτοι δεν μπορεί το εξαιρούμενο ποσό να υπερβαίνει το 10% του συνολικού κεφαλαίου της τράπεζας.

Για τον υπολογισμό του απαιτούμενου κεφαλαίου για κάλυψη μίας θέσης σε δικαιώματα σαν αξία των δικαιωμάτων θεωρείται αυτή που παρουσιάζεται στις οικονομικές καταστάσεις της επιχείρησης στην οποία επενδύει η τράπεζα. Αν η τράπεζα έχει επενδύσει σε ένα χαρτοφυλάκιο

μετοχών, παραδείγματος χάρη σε ένα μετοχικό αμοιβαίο κεφάλαιο, τότε, η επένδυση αυτή μπορεί να αντιμετωπιστεί σαν μία μεμονωμένη επένδυση θεωρώντας ότι επενδύει πρώτα, στο μεγαλύτερο επιτρεπτό ποσοστό, σε κατηγορία που απαιτεί την υψηλότερη παρακράτηση κεφαλαίου και συνεχίζει με την αμέσως χαμηλότερη κάθε φορά μέχρι να εξαντληθεί το συνολικό προς επένδυση κεφάλαιο.

4.2.5. Χειρισμός αναμενόμενων ζημιών και προβλέψεων:

Οι τράπεζες για να υπολογίσουν το συνολικό ύψος των αναμενόμενων ζημιών θα πρέπει να αθροίσουν τις επιμέρους ανά κατηγορία εκτός από αυτές που αφορούν τις απαιτήσεις από δικαιώματα (equity exposures) για τις οποίες εφαρμόζεται διαφορετικός τρόπος χειρισμού.

Οι αναμενόμενες ζημίες για κάθε απαίτηση, που δεν είναι σε καθυστέρηση, δίνονται από το γινόμενο της πιθανότητας αθέτησης επί την απώλεια από την έκθεση (loss given default), ήτοι:

$$EL = PD * LGD$$

όπου:

EL: είναι η αναμενόμενη ζημία (expected loss)

PD: είναι η πιθανότητα αθέτησης (probability of default)

LGD: είναι η loss given default

Σε περίπτωση που η απαίτηση είναι σε καθυστέρηση τότε, η τράπεζα θα πρέπει να εφαρμόσει διαφορετική τακτική. Κατ' αρχήν, συχνά οι πραγματοποιηθείσες ζημίες μπορεί να υπερβαίνουν τις αναμενόμενες οπότε, η τράπεζα θα πρέπει να αναπροσαρμόσει την εκτίμηση που έχει κάνει για πιθανές απώλειες από την εν λόγω απαίτηση και το απαιτούμενο κεφάλαιο ώστε να ικανοποιούνται οι συνθήκες κεφαλαιακής επάρκειας. Οι τράπεζες εκείνες που υιοθετούν την θεμελιώδη μέθοδο θα πρέπει να χρησιμοποιούν την εκτίμηση της loss given default που δίνουν οι εποπτικές αρχές.

Αντίστοιχα, οι συνολικές προβλέψεις των τραπεζών έναντι πιθανών επισφαλειών στις απαιτήσεις τους δίνονται από το άθροισμα όλων των επιμέρους προβλέψεων που αποδίδονται σε απαιτήσεις που εντάσσονται στο χειρισμό με τη μέθοδο εσωτερικής αξιολόγησης. Από τις προβλέψεις αυτές θα πρέπει να εξαιρεθούν όσες αντιστοιχούν σε απαιτήσεις έναντι δικαιωμάτων.

Σε γενικές γραμμές, οι τράπεζες που χρησιμοποιούν σε μερικές απαιτήσεις την τυποποιημένη προσέγγιση και σε άλλες την προσέγγιση της εσωτερικής αξιολόγησης θα πρέπει να διαχωρίζουν ανάλογα και τις προβλέψεις τους στα αντίστοιχα ποσοστά.

Οι τράπεζες θα πρέπει να συγκρίνουν τις εκτιμήσεις που έχουν για τις αναμενόμενες ζημίες και τις αντίστοιχες προβλέψεις. Σε περίπτωση που οι προβλέψεις υπερβαίνουν τις αναμενόμενες απώλειες οι εποπτικές αρχές οφείλουν να ελέγξουν αν οι αναμενόμενες ζημίες ανταποκρίνονται στις επικρατούσες στην αγορά συνθήκες και αποδίδουν ρεαλιστικά την κατάσταση.

4.2.6. Ελάχιστες απαιτήσεις της προσέγγισης εσωτερικής αξιολόγησης:

Ακολουθώντας μία τράπεζα την προσέγγιση αυτή θα πρέπει να έχει σαφή προσανατολισμό και αναφορά στον κίνδυνο αθέτησης από πλευράς δανειζόμενου και όχι να μελετά την κάθε απαίτηση του ίδιου αντισυμβαλλόμενου χωριστά. Αυτό σημαίνει ότι όλες οι απαιτήσεις που σχετίζονται με τον ίδιο πελάτη θα πρέπει να έχουν την ίδια αντιμετώπιση και εννιαία βαθμολόγηση. Η μόνη περίπτωση στην οποία διαφορετικές απαιτήσεις έναντι του ίδιου πελάτη μπορούν να αντιμετωπιστούν με διαφορετικό τρόπο είναι όταν οι απαιτήσεις αυτές δεν είναι στο ίδιο νόμισμα.

Επιπροσθέτως, οι τράπεζες που εφαρμόζουν την προσέγγιση της εσωτερικής αξιολόγησης πρέπει να διακρίνουν σαφώς τις συναλλαγές ανάλογα με το είδος του προϊόντος με το οποίο σχετίζονται, το κάλυμμα που ίσως έχουν, το ύψος τους κ.α. Οπότε, θα πρέπει να κατασκευάσουν μία μέθοδο βαθμολόγησης που να αντανακλά τόσο το είδος της συναλλαγής και κάθε παράγοντα που ενδέχεται να την επηρεάσει όσο και την αξιολόγηση του δανειζόμενου.

Επίσης, η τράπεζα οφείλει να παρουσιάζει ευκρινώς της διαφοροποιήσεις στην αξιολόγηση των υποψήφιων πελατών της και να εμπεριέχει σ' αυτή όλες τις πληροφορίες με βάση τις οποίες εξάγει την πιθανότητα αθέτησης για τον αντισυμβαλλόμενο. Έτσι, πρέπει να έχει τουλάχιστον επτά κατηγορίες βαθμολόγησης για απαιτήσεις που δεν είναι σε καθυστέρηση και μία για τις ληξιπρόθεσμες.

Τέλος, οι τράπεζες οφείλουν να διασαφηνίζουν τη σημασία κάθε κατηγορίας αξιολόγησης, τη διαδικασία που ακολουθούν και τα κριτήρια που λαμβάνουν υπ' όψιν τους για την κατάταξη των απαιτήσεών τους. Τα κριτήρια θα πρέπει να προσδιορίζονται με ακρίβεια και να εφαρμόζονται με συνέπεια ώστε να υπάρχει ομοιογένεια στις αξιολογήσεις που κάνουν διαφορετικά τμήματα της τράπεζας για τον ίδιο τύπο απαίτησης αλλά και να επιτρέπουν σε κάθε ενδιαφερόμενο, και τις εποπτικές αρχές, να κατανοήσει και να ελέγξει την ορθότητα τους.

Κεφάλαιο 5^ο: Σύγκριση μεθόδων – Συμπεράσματα

Στο προηγούμενο κεφάλαιο αναφερθήκαμε στις προτάσεις της Επιτροπής της Βασιλείας για τη μέτρηση του πιστωτικού κινδύνου. Οι δύο προσεγγίσεις που προτείνονται στα πλαίσια της Συμφωνίας της Βασιλείας έχουν η κάθε μία πλεονεκτήματα και μειονεκτήματα όσον αφορά τη χρήση και το κόστος εφαρμογής τους.

Έτσι, συγκρίνοντάς τες μπορεί κανείς εύκολα να συμπεράνει ότι η τυποποιημένη προσέγγιση είναι πιο απλή στη χρήση καθώς η τράπεζα που θα την επιλέξει δεν χρειάζεται να κατασκευάσει κάποιο δικό της μοντέλο για την αποτίμηση του κινδύνου που αναλαμβάνει παρά μόνο να ακολουθήσει τις οδηγίες που εμπεριέχονται στη Συμφωνία. Αντίθετα, η προσέγγιση της εσωτερικής αξιολόγησης απαιτεί η τράπεζα να κάνει μία προεργασία αρκετά δύσκολη και χρονοβόρα για την κατασκευή και πιστοποίηση μίας μεθοδολογίας για τον υπολογισμό του κινδύνου.

Επιπλέον, η προσέγγιση της εσωτερικής αξιολόγησης ενέχει αυξημένο κόστος για την τράπεζα που θέλει να την υιοθετήσει καθώς η εξεύρεση της κατάλληλης μεθόδου απαιτεί εξειδικευμένο προσωπικό και πολλές εργατοώρες. Συνεπώς, η προσέγγιση αυτή είναι πιθανότερο να προτιμηθεί από μεγάλες τράπεζες οι οποίες έχουν τα απαιτούμενα για έρευνα κεφάλαια αλλά και άρτια εκπαιδευμένο προσωπικό το οποίο να μπορεί να ανταποκριθεί σε ένα τέτοιο έργο.

Από την άλλη πλευρά, η τυποποιημένη προσέγγιση είναι πολύ πιο οικονομική στην εφαρμογή καθώς δεν απαιτεί η τράπεζα που θέλει να την ακολουθήσει να διαμορφώσει πρώτα το ανάλογο πλαίσιο. Εξ άλλου, η προσέγγιση αυτή είναι άμεσα εφαρμόσιμη από κάθε ενδιαφερόμενη τράπεζα και δεν χρειάζεται να προηγηθεί ένα χρονικό διάστημα όπως στην προσέγγιση της εσωτερικής αξιολόγησης για έρευνα, τεκμηρίωση και πιστοποίηση της μεθόδου.

Βέβαια, η υιοθέτηση της προσέγγισης της εσωτερικής αξιολόγησης μπορεί να βελτιώσει την έξωθεν εικόνα της τράπεζας αφού η εφαρμογή της υποδηλώνει και την ύπαρξη του κατάλληλου υποβάθρου για την κατασκευή, παρακολούθηση και ανάπτυξη μίας μεθόδου αποτίμησης του αναλαμβανόμενου πιστωτικού κινδύνου. Συνεπώς, μπορεί να αυξήσει το κύρος της τράπεζας στην αγορά και να την καταστήσει κραταιότερη και πιο ανταγωνιστική στον κλάδο.

Συμπερασματικά, η τυποποιημένη προσέγγιση μπορεί να χρησιμοποιηθεί γρήγορα, οικονομικά και χωρίς ειδικές διαδικασίες από κάθε ενδιαφερόμενο τραπεζικό ίδρυμα. Αντίθετα, η προσέγγιση της εσωτερικής αξιολόγησης ενδείκνυται κυρίως για ισχυρές και εύρωστες τράπεζες που μπορούν να ανταποκριθούν στα κριτήρια που επιβάλλει αλλά και να κάνουν την απαραίτητη έρευνα και διαρκή προσπάθεια ελέγχου και βελτίωσης της ακολουθούμενης μεθόδου.

Τέλος, θα πρέπει να τονιστεί η σπουδαιότητα που έχει ο σωστός υπολογισμός του πιστωτικού κινδύνου για τις τράπεζες τόσο αναφορικά με τη συμμόρφωση προς τις προτάσεις της Επιτροπής της Βασιλείας όσο και για την ομαλή λειτουργία τους. Εξ άλλου, η ανάληψη υψηλού πιστωτικού κινδύνου μπορεί να αποβεί επιζήμια και για τις τράπεζες λαμβανομένου υπ'

όψιν του γεγονότος ότι η έκθεση σε υπερβολικό κίνδυνο αυξάνει το λειτουργικό τους κόστος αλλά και τα απαιτούμενα κεφάλαια που θα πρέπει να έχουν σύμφωνα με τις απαιτήσεις της κεφαλαιακής επάρκειας που ισχύουν. Έτσι, ενώ μία τράπεζα μπορεί να προβεί σε ανάληψη μεγαλύτερου κινδύνου με στόχο την επίτευξη αυξημένης απόδοσης ενδέχεται να βρεθεί αντιμέτωπη με μείωση των εσόδων της λόγω επισφαλειών.

Άρα, ανεξάρτητα από τη μέθοδο που θα επιλέξει κάθε τράπεζα για τον υπολογισμό του αναλαμβανόμενου πιστωτικού κινδύνου οφείλει να είναι ιδιαίτερα προσεκτική για την αποφυγή λαθών που θα σημάνουν και αυξημένο κόστος αλλά ενδεχομένως και περιοριστικά μέτρα από τις αρμόδιες εποπτικές αρχές.

Βιβλιογραφία

1. "Risk Management in Banking", Joël Bessis
2. "Managing Credit Risk, The Next Great Financial Challenge", John B. Caouette, Edward I. Altman, Paul Narayanan
3. "Credit Risk Measurement: New approaches to value at risk and other paradigms", Second Edition, Anthony Saunders, Linda Allen
4. "Corporate Finance", Eight Edition, Brealey, Mayers, Allen
5. "Financial Management, Theory and Practice", Eleventh Edition, Eugene F. Brigham, Michael C. Ehrhardt
6. "International Convergence of Capital Measurement and Capital Standards, a revised framework", Basel Committee on Banking Supervision, November 2005, Bank for International Settlements
7. "Principles for the Management of Credit Risk", Basel Committee on Banking Supervision, September 2000
8. "Best Practices for Credit Risk Disclosure", Basel Committee on Banking Supervision, September 2000
9. "Credit risk measurement and procyclicality", Philip Lowe, BIS Working Papers, No 116, Bank for International Settlements, September 2002